«Թել-Սել» ՓԲԸ-ի

և

իր դուստր ընկերությունների խմբի

2019թ.

ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԱՆԿԱԽ ԱՈՒԴԻՏՈՐԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Երևան-2020

Բովանդակություն

ԱՆԿԱԽ ԱՈՒԴԻՏՈՐԻ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ 3

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ 5

ՇԱՀՈՒՅԹԻ ԿԱՄ ՎՆԱՍԻ և ԱՅԼ ՀԱՄԱՊԱՐՓԱԿ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ 6

ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ 7

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՈՍՔԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ 8

2019թ. ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԿԻՑ ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 9

«Էյ-Էն Աուդիտ» ՓԲԸ
Երևան, Գյուլբենկյան 30/3, գրասենյակ 129
Հեռախոս՝ +374 10 229021, +374 60 529021
Էլ. փոստ՝ office@anaudit.am

ԱՆԿԱԽ ԱՈՒԴԻՏՈՐԻ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

«Թել-Սել» ՓԲԸ բաժնետերերին և Տնօրենների խորհրդին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Թել-Սել» ՓԲԸ-ի (այսուհետ՝ Ընկերություն) և վերջինիս դուստր ընկերությունների (Խումբ) 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա կից ներկայացվող համախմբած ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են՝ առ 31 դեկտեմբերի 2019թ. ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը, այդ ամսաթվին ավարտվող տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունը, սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվությունը, դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունը, ինչպես նաև հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները՝ ներառյալ հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական դրույթների ամփոփագիրը:

Մեր կարծիքով, համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, բոլոր էական առումներով, ճշմարիտ են ներկայացնում Խմբի 31 դեկտեմբերի 2019թ. դրությամբ ֆինանսական վիճակը և այդ ամսաթվին ավարտվող տարվա գործունեության արդյունքներն ու դրամական հոսքերը՝ ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին (ՖՀՄՍ-ներին) համապատասխան:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն անցկացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ-ներ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ նկարագրված է այս եզրակացության՝ *«Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար»* բաժնում: Մենք անկախ ենք Խմբից՝ Հաշվապահների Էթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակած *Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի էթիկայի կանոնագրքի (ՀԷՄՍԽ կանոնագիրք)* և Հայաստանի Հանրապետությունում ֆինանսական հաշվետվությունների այս աուդիտի նկատմամբ կիրառելի անկախության և էթիկայի պահանջներին համապատասխան, և մենք կատարել ենք էթիկայի գծով մեր այլ պարտականությունները՝ այդ պահանջներին և ՀԷՄՍԽ կանոնագրքին համապատասխան: Մենք համոզված ենք, որ մեր ձեռք բերած աուդիտորական ապացույցները բավարար են ու համապատասխան, որպեսզի հիմք ապահովեն մեր կարծիքի համար:

Ղեկավարության պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Խմբի գործադիր ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ-ներին համապատասխան համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման համար և այնպիսի ներքին հսկողության համակարգի համար, որը ղեկավարությունն անհրաժեշտ կհամարի էական անճշտություններից (թե՛ սխալի, թե՛ խարդախության արդյունքում առաջացող) զերծ ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման հնարավորություն ընձեռելու համար:

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս՝ գործադիր ղեկավարությունը պատասխանատու է Խմբի անընդհատ գործելու կարողությունը գնահատելու համար՝ անհրաժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ղեկավարությունը մտադիր է կամ լուծարելու Խումբը, կամ դադարեցնելու դրա գործունեությունը, կամ էլ չունի այդպես չվարվելու որևէ իրատեսական այլընտրանք:

Ընկերության տնօրենների խորհուրդը պատասխանատու է Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակներն են՝ ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում այն մասին, թե արդյոք համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցրած, զերծ են խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացող էական

անճշտություններից, և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորի եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, բայց այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտը միշտ կհայտնաբերի գոյություն ունեցող էական անճշտությունը: Անճշտություններ կարող են առաջանալ սխալի կամ խարդախության արդյունքում և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն օգտագործողների՝ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

Որպես ԱՄՍ-ներին համապատասխան իրականացվող աուդիտի մաս՝ մենք կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն աուդիտի ողջ ընթացքում: Մենք նաև՝

- նույնականացնում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական անճշտության ռիսկերը, այդ ռիսկերից ելնելով նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար և համապատասխան հիմք են ապահովում մեր կարծիքի համար: Խարդախությունից առաջացող էական անճշտության չհայտնաբերման ռիսկն ավելի բարձր է, քան սխալից առաջացողինը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, խեղաթյուրումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում.
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության համակարգի մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, այլ ոչ թե Խմբի ներքին հսկողության համակարգի արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու նպատակով.
- գնահատում ենք հաշվապահական հաշվառման կիրառված քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների ու կից բացահայտումների հիմնավորվածությունը.
- եզրահանգում ենք կատարում ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա, գնահատում ենք՝ արդյոք առկա է էական անորոշություն կապված դեպքերի կամ պայմանների հետ, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել Խմբի անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրակացնենք, որ առկա է էական անորոշություն, ապա մենք պետք է մեր աուդիտորի եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, այդպիսի բացահայտումների ոչ համապատասխան լինելու դեպքում, ձևափոխենք մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են ընդհուպ մինչև մեր աուդիտորի եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ պայմանները կարող են պատճառ հանդիսանալ, որ Խումբն այլևս չհամարվի անընդհատ գործող:
- գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքն ու բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները, և այն, թե արդյոք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատկերում են դրանց հիմքում ընկած գործարքներն ու դեպքերն այնպես, որ ապահովվի ճշմարիտ ներկայացում:

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք Խմբի ղեկավարությանը աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողության համակարգի նշանակալի թերությունների մասին:

Սույն անկախ աուդիտորի եզրակացության համար հիմք հանդիսացած աուդիտի պատասխանատու ղեկավարն է՝

Արևիկ Հարությունյան

Որակավորված աուդիտոր

Արթուր Հարությունյան

Տնօրեն

«Էյ-Էն Աուդիտ» ՓԲԸ

Երևան
29 հունիսի 2020 թ.

«Էյ-Էն Աուդիտ» «Эй-Эн Аудит» "A-N AUDIT" 01529594

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Հազար դրամ	Ծան.	31 դեկտ. 2019թ.	31 դեկտ. 2018թ.
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Հիմնական միջոցներ	7	693,954	484,858
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	22	252,437	-
Ոչ նյութական ակտիվներ	8	88,916	59,770
Գուդվիլ	9	1,157,700	1,157,700
Կանխավճարներ		28,751	23,948
Հետաձգված հարկային ակտիվներ	6	31,234	42,099
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ		**2,252,992**	**1,768,375**
Պաշարներ	10	89,520	50,040
Տրված փոխառություններ և ավանդներ	11	27,340	42,245
Դեբիտորական պարտքեր և կանխավճարներ	12	624,356	389,810
Շահութահարկի գծով կանխավճար		6,211	1,555
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	13	6,652,983	4,928,760
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ		**7,400,410**	**5,412,410**
Ընդամենը ակտիվներ		**9,653,402**	**7,180,785**
ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ ԵՎ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Կանոնադրական կապիտալ	14	150,000	150,000
Պահուստային կապիտալ		35,000	35,000
Չբաշխված շահույթ		750,343	498,387
Ընդամենը մայր ընկերության բաժնետերերին վերագրելի սեփական կապիտալ		**935,343**	**683,387**
Չհսկող բաժնեմասեր	15	11,889	11,889
Ընդամենը սեփական կապիտալ		**947,232**	**695,276**
Վարկեր և փոխառություններ	20	175,308	-
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	22	206,928	-
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	330,596	313,573
Ընդամենը ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		**712,832**	**313,573**
Վարկեր և փոխառություններ	20	800,570	1,106,626
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	22	51,710	-
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	21	6,991,895	4,984,926
Շահութահարկի գծով պարտավորություն		149,163	80,384
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ		**7,993,338**	**6,171,936**
Ընդամենը պարտավորություններ		**8,706,170**	**6,485,509**
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		**9,653,402**	**7,180,785**

Գլխավոր տնօրեն

Արամ Ազատյան

Գլխավոր հաշվապահ

Արթուր Թորոսյան

29 հունիսի 2020 թ.

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է ընթերցվի սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների մաս կազմող՝ 10-ից 42-րդ էջերում ներկայացված կից ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

ՇԱՀՈՒՅԹԻ ԿԱՄ ՎՆԱՍԻ և ԱՅԼ ՀԱՄԱՊԱՐՓԱԿ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Հազար դրամ	Ծան.	**2019թ.**	**2018թ.**
Հասույթ	3	5,186,415	3,220,046
Մատուցված ծառայությունների ինքնարժեք	4.1	(3,369,198)	(1,912,526)
Համախառն շահույթ		**1,817,217**	**1,307,520**
Իրացման ծախսեր	4.2	(346,323)	(234,402)
Վարչական ծախսեր	4.3	(483,552)	(421,855)
Այլ եկամուտներ	5.1	197,938	139,801
Այլ ծախսեր	5.2	(156,742)	(91,892)
Ֆինանսական ներդրումներից եկամուտներ		34,342	34,752
Ֆինանսական ծախսեր		(59,944)	(67,497)
Շահույթ (վնաս) նախքան շահութահարկով հարկումը		**1,002,936**	**666,427**
Շահութահարկի գծով եկամուտ (ծախս)	6	(220,840)	(140,249)
Շահույթ (վնաս) և ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք, որը վերագրելի է՝		**782,096**	**526,178**
Մայր կազմակերպության բաժնետերերին		**782,096**	**526,178**
Չվերահսկվող բաժնեմասին		-	-

Գլխավոր տնօրեն

Արամ Ազատյան

Գլխավոր հաշվապահ

Արթուր Թորոսյան

29 հունիսի 2020 թ.

ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Հազար դրամ	Կանոնադրական կապիտալ	Պահուստային կապիտալ	Չբաշխված շահույթ	Մայր ընկերության բաժնետերերին վերագրելի սեփական կապիտալ	Չհսկող բաժնեմաս	Ընդամենը
Մնացորդն առ 1 հունվարի 2018թ.	**150,000**	**35,000**	**422,209**	**607,209**	**11,889**	**619,098**
Տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունք	-	-	526,178	526,178		**526,178**
Գործառնություններ սեփականատերերի հետ						
Հայտարարված շահաբաժիններ	-	-	(450,000)	(450,000)	-	**(450,000)**
Մնացորդն առ 31 դեկտ. 2018թ.	**150,000**	**35,000**	**498,387**	**683,387**	**11,889**	**695,276**

Հազար դրամ	Կանոնադրական կապիտալ	Պահուստային կապիտալ	Չբաշխված շահույթ (չծածկված վնաս)	Մայր կազմակերպության բաժնետերերին վերագրելի սեփական կապիտալ	Չվերահսկող բաժնեմաս	Ընդամենը
Մնացորդն առ 1 հունվարի 2019թ.	**150,000**	**35,000**	**498,387**	**683,387**	**11,889**	**695,276**
Տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունք	-	-	782,096	782,096		782,096
Գործառնություններ սեփականատերերի հետ						
Հայտարարված շահաբաժիններ	-	-	(502,000)	(502,000)	-	(502,000)
Այլ գործառնություններ բաժնետերերի հետ			(28,140)	(28,140)		(28,140)
Մնացորդն առ 31 դեկտ. 2019թ.	**150,000**	**35,000**	**750,343**	**935,343**	**11,889**	**947,232**

Գլխավոր տնօրեն

Արամ Ազատյան

Գլխավոր հաշվապահ

Արթուր Թորոսյան

29 հունիսի 2020 թ.

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է ընթերցվի սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների մաս կազմող՝ 10-ից 42-րդ էջերում ներկայացված կից ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՈՍՔԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

հազ. դրամ	Ծան.	2019թ.	2018թ.
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից			
Ստացված միջնորդավճարներ		4,701,480	2,265,130
Վճարված միջնորդավճարներ		(2,038,809)	(1,091,748)
Զուտ մուտքեր արտարժույթով գործառնություններից		(9,799)	94,925
Մուտքեր մատուցված այլ ծառայություններից		397,467	146,785
Ստացված այլ եկամուտ		47,701	44,876
Վճարումներ աշխատակիցներին		(727,927)	(584,234)
Վճարված այլ ծախսեր		(1,292,523)	(921,139)
Ստացված տոկոսներ		34,136	34,752
Վճարված տոկոսներ		(30,102)	(57,798)
Վճարված հարկեր՝ բացառությամբ շահութահարկի		(52,390)	(12,217)
Գործառնական պարտավորությունների աճ			
Օպերատորներին վճարվելիք գումարներ		1,626,140	2,576,089
Գործակալների կողմից դեպոնացված միջոցներ		796	264,334
Գործակալներից ստացված կանխավճարներ		212,754	9,306
Գործառնական գործունեությունից ստացված զուտ դրամական հոսքեր նախքան շահութահարկի վճարումը		**2,868,924**	**2,769,061**
Վճարված շահութահարկ		(182,066)	(136,715)
Գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական հոսքեր		**2,686,858**	**2,632,346**
Դրամական հոսքեր ներդրումային գործունեությունից			
Մուտքեր հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների վաճառքից		14,348	5,429
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(326,854)	(350,028)
Ավանդի ներդնրում		(20,000)	
Տրված փոխառություններ		(1,650)	(10,520)
Տրված փոխառությունների մարում		33,760	31,566
Ներդրումային գործունեությունից զուտ դրամական հոսքեր		**(300,396)**	**(323,553)**
Դրամական հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից		43,056	343,570
Վարկերի և փոխառությունների մարում		(176,856)	(432,501)
Վարձակալության գծով պարտավորություն՝ մայր գումարի մարում		(35,926)	-
Վարձակալության գծով պարտավորություն՝ տոկոսի մարում		(13,566)	-
Գործարքներ բաժնետերերի հետ կամ անունից		(28,140)	-
Վճարված շահաբաժիններ		(469,000)	(450,000)
Ֆինանսավորման գործունեությունից զուտ դրամական հոսքեր		**(680,432)**	**(538,931)**
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ		**1,706,030**	**1,769,862**
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հունվարի 1-ի դրությամբ		4,928,760	3,186,071
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխման ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		18,193	(27,173)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ		**6,652,983**	**4,928,760**

Գլխավոր տնօրեն

Արամ Ազատյան

Գլխավոր հաշվապահ

Արթուր Թորոսյան

29 հունիսի 2020 թ.

Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է ընթերցվի սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների մաս կազմող՝ 10-ից 42-րդ էջերում ներկայացված կից ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

2019թ. ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԿԻՑ ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Հաշվետու կազմակերպություն

1.1. Հայաստանի գործարար միջավայրը

Խումբն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Հետևաբար, Խմբի գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական ու հարկային խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող ընկերությունների համար: Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Խմբի գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

1.2. Կազմակերպական կառուցվածքը և գործունեությունը

«Թել-Սել» ՓԲԸ-ն (Ընկերություն) և վերջինիս դուստր կազմակերպությունները (Խումբ) հանդիսանում են փակ բաժնետիրական և սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություններ՝ Հայաստանի Հանրապետության Քաղաքացիական օրենսգրքի սահմանման համաձայն: Ընկերությունը հիմնադրվել է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն 2007թ-ին: Ընկերության գործունեությունը կարգավորվում է Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկի (ՀՀ ԿԲ) կողմից: 2007թ. հուլիսի 24-ին Ընկերությունը ստացել է դրամական փոխանցումներ, վճարային գործիքների և վճարահաշվարկային փաստաթղթերի պրոցեսինգ և քլիրինգ իրականացնելու լիցենզիա:

Ընկերության հիմնական գործունեությունն է՝

- վճարումների ընդունման ծառայությունների մատուցումը, օրինակ՝ վերջնական օգտագործողների կոմունալ ծառայությունների վճարների, վարկերի մարումների, պետական բյուջե վճարումների ընդունում ծառայություններ մատուցողների (Օպերատորների) անունից իր սեփական և Գործակալների տերմինալների միջոցով,
- դրամական փոխանցումներ,
- կանխիկացման ծառայություններ:

Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010, Վարդանանց փակուղի 8:

Ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետությունում 9 մասնաճյուղերի և ավելի քան 1800 վճարային տերմինալների միջոցով: Ընկերության ակտիվների և պարտավորությունների մեծամասնությունը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետությունում:

Ընկերության բաժնետերերն են՝ Lendasy Trading Ltd (56.28%), Արամ Սարգսյանը (37.91%) և Տաթևիկ Ավետիսյանը (5.81%): Խմբի վերջնական վերահսկող անձն է հանդիսանում Վոլիա Կիրնիցկայան:

Կապակցված կողմերի հետ գործարքները ներկայացված են Ծանոթագրություն 18-ում:

2. Հաշվառման հիմունքներ

2.1. Համապատասխանության մասին հայտարարություն

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների («ՖՀՄՍ») պահանջների համաձայն:

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններն իրենցից ներկայացնում են Խմբի տարեկան համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների առաջին փաթեթը, որտեղ կիրառվել են ՖՀՄՍ 16 *«Վարձակալություն»* ստանդարտի պահանջները: Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական դրույթների փոփոխությունները ներկայացված են Ծանոթագրություն 23-ում:

2.2. Չափման հիմունքները

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են չափման հետևյալ հիմունքների օգտագործմամբ՝

- ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների սկզբնական ճանաչումը՝ իրական արժեքի հիմունքով՝ հաշվի առնելով գործարքի հետ կապված ծախսումները, իսկ հետագա չափումը՝ ամորտիզացված արժեքի հիմունքով,

- ոչ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները՝ սկզբնական արժեքի սկզբունքով:

Իրական արժեքը սահմանվում է որպես գին, որը կստացվի շուկայի մասնակիցների միջև սովորական գործարքում ակտիվի վաճառքից կամ կվճարվի պարտավորությունների փոխանցման դիմաց չափման ամսաթվի դրությամբ:

2.3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որը հանդիսանում է Խմբի ընկերությունների ֆունկցիոնալ արժույթը և այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը: Ֆինանսական ամբողջ տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նշվում է այլ տեղեկատվություն:

2.4. Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ պահանջներին համապատասխան պատրաստելու համար ղեկավարությունից պահանջվում է կատարել մի շարք դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամուտների և ծախսերի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումներն ու համապատասխան ենթադրությունները շարունակաբար վերանայվում են: Հաշվապահական գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում որում վերանայվել են և այն ապագա ժամանակշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Առավել կարևոր դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք ձևավորվել են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ժամանակ և նշանակալի ազդեցություն ունեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, ինչպես նաև այն ենթադրությունների և գնահատումների անորոշությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք ենթադրում են հաջորդ ֆինանսական տարում էական ճշգրտման ռիսկ, ներկայացված է համապատասխան ծանոթագրություններում, մասնավորապես՝ գուդվիլի արժեզրկման ստուգման համար կիրառվող առանցքային ենթադրություններ՝ Ծանոթագրություն 9-ում:

Իրական արժեքի չափում

Խմբի հաշվապահական հաշվառման որոշակի դրույթների և բացահայտումների համար պահանջվում է իրական արժեքի չափում ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների համար:

Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելիս Խումբը հնարավորության սահմաններում օգտագործում է դիտելի շուկայական տվյալները: Իրական արժեքները դասակարգվում են ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների, հիմք ընդունելով գնահատման մեթոդներում օգտագործված ելակետային տվյալները, ինչպես ներկայացված է ստորև:

ՖՀՄՍ 13-ը սահմանում է իրական արժեքների որոշման հիերարխիա, որն արտացոլում է իրական արժեքը ստանալու տարբեր եղանակների հարաբերական արժանահավատությունը:

(ա) Ակտիվ շուկայում գնանշվող գին (1-ին մակարդակ)

Դիտարկել ակտիվ շուկաներում նույն ֆինանսական գործիքների համար գնանշվող գները (չճշգրտված):

(բ) Գնահատման մեթոդիկա դիտարկելի ելակետային տվյալների օգտագործմամբ (2-րդ մակարդակ)

Դիտարկել ակտիվ շուկաներում նույն ֆինանսական գործիքների համար գնանշվող գները կամ ոչ ակտիվ շուկաներում նույն կամ նմանատիպ գործիքների համար գնանշվող գները, կամ օգտագործել գնահատման մեթոդիկաներ, որտեղ բոլոր էական ելակետային տվյալները դիտելի են:

(գ) Գնահատման մեթոդիկա էական ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալների օգտագործմամբ (3-րդ մակարդակ)

Օգտագործել գնահատման մեթոդիկաներ, որտեղ մեկ կամ ավելի էական ելակետային տվյալները հիմնված չեն դիտելի շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ):

Եթե ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափելու համար օգտագործվող ելակետային տվյալները կարող են դասակարգվել իրական արժեքի հիերարխիայի տարբեր մակարդակների, ապա իրական արժեքի չափումն ամբողջությամբ դասվում է հիերարխիայի այն նույն մակարդակին, որին դասվում են այն ամենացածր մակարդակի ելակետային տվյալները, որոնք նշանակալի են ամբողջությամբ վերցված իրական արժեքի չափման համար:

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակների միջև տեղի ունեցող փոխանցումները Խումբը ճանաչում է այն հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, որի ընթացքում տեղի են ունեցել փոփոխությունները:

2.5. Ստորագրումը

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ստորագրվել են 2020 թվականի հունիսի 29-ին Ընկերության գլխավոր տնօրեն Արամ Ազատյանի և գլխավոր հաշվապահ Արթուր Թորոսյանի կողմից:

3. Հասույթ

3.1. Հասույթի առաջացման հիմնական ուղղությունները

Խումբը հասույթը հիմնականում ստանում է վերջնական օգտագործողներից՝ ծառայություն մատուցողների (Օպերատորների) անունից վճարումների հավաքման (ընդունման) ծառայությունից և մատուցվող ծառայություններից:

հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Հասույթ գնորդների հետ պայմանագրերից		
Միջնորդավճարներ վճարումների ընդունման ծառայությունից	4,932,665	2,957,501
Հասույթ մատուցված այլ ծառայություններից	183,408	145,389
Միջնորդավճարներ դրամական փոխանցումներից	45,484	53,469
Միջնորդավճարներ կանխիկացման ծառայություններից	24,042	34,666
Այլ հասույթ	816	29,021
Ընդամենը	**5,186,415**	**3,220,046**

3.2. Գնորդների հետ պայմանագրերից հասույթի մանրամասն ներկայացում

Ստորև բերվող աղյուսակում գնորդների հետ պայմանագրերից հասույթը ներկայացված է ըստ հիմնական տարածաշրջանային շուկաների և հասույթի ճանաչման ժամկետների:

հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Շուկա		
Հայաստանի Հանրապետություն	5,137,145	3,073,795
Այլ ԱՊՀ երկրներ	49,270	146,251
	5,186,415	**3,220,046**
Հասույթի ճանաչման ժամկետներ		
Ժամանակի ընթացքում փոխանցված ծառայություններ	5,186,415	3,220,046
Հասույթ գնորդների հետ պայմանագրերից	**5,186,415**	**3,220,046**

3.3. Պայմանագրերի գծով մնացորդներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն գնորդների հետ պայմանագրերի գծով ստացվելիք գումարների վերաբերյալ:

հազ. դրամ	**Ծնթգ.**	**31 դեկտ. 2019թ.**	**31 դեկտ. 2018թ.**
«Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի» կազմում ներառված ստացվելիք գումարներ	12	518,492	298,962

Չի տրամադրվել տեղեկատվություն 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կատարման ենթակա մնացած պարտականությունների վերաբերյալ, որոնց սկզբնական ակնկալվող տևողությունը կազմում է մեկ տարի կամ պակաս, ինչպես դա թույլատրվում է ՖՀՄՍ 15-ով:

3.4. Կատարման պարտականություններ և հասույթի ճանաչման քաղաքականություն

Հասույթը չափվում է գնորդի հետ պայմանագրում նշված հատուցման հիման վրա: Խումբը ճանաչում է հասույթը, երբ գնորդին է փոխանցում ապրանքի կամ ծառայության նկատմամբ վերահսկողությունը:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն գնորդների հետ պայմանագրերի կատարման ենթակա պարտականությունների բնույթի և ժամկետների, այդ թվում՝ վճարման հիմնական պայմանների և հասույթի ճանաչման համապատասխան քաղաքականության վերաբերյալ:

Ծառայության/ ապրանքի տեսակը	**Կատարման պարտականությունների բնույթը և ժամկետները, ներառյալ՝ վճարման հիմնական պայմանները**	**Հասույթի ճանաչումը**
Վճարումների ընդունման, կանխիկացման և դրամական փոխանցումների ծառայություններ	Վճարումների ընդունման, կանխիկացման կամ դրամական փոխանցումների ծառայությունների ակտերը ներկայացվում են ամսական կտրվածքով և սովորաբար ենթակա են վճարման 30 օրվա ընթացքում:	Վճարումների ընդունման, կանխիկացման և դրամական փոխանցումների ծառայություններից ստացվող հասույթը հիմնականում ներառում է ծառայություններից օգտվելու համար կատարվող ամսական վճարները և ճանաչվում է ժամանակի ընթացքում ծառայութունների մատուցման հետ մեկտեղ: Ծառայությունների մատուցման ընթացքը չափվում է ընդունված վճարումների, կանխիկացման գործառնությունների և դրամական փոխանցումների ծավալի հիման վրա:
Սպասարկման և գովազդի ծառայություններ	Սպասարկման և գովազդի ծառայությունների հաշիվները դուրս են գրվում ամսական կտրվածքով և սովորաբար ենթակա են վճարման 30 օրվա ընթացքում:	Սպասարկման ծառայություններից ստացվող հասույթը հիմնականում ներառում է ծառայություններից օգտվելու համար կատարվող հաստատագրված ամսական վճարները և ճանաչվում է ժամանակի ընթացքում ծառայութունների մատուցման հետ մեկտեղ՝ անցած ժամանակը կիրառելով որպես ծառայությունների մատուցման ընթացքի չափման միավոր:

4. Ծախսեր

4.1. Մատուցված ծառայությունների ինքնարժեք

հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Գործակալների միջնորդավճար	2,161,214	1,127,103
Ինկասացիոն ծախսեր	75,089	44,519
Տերմինալների տեղակայման վարձավճարներ	285,600	229,660
Այլ ծախսեր վարձակալության գծով	17,724	81,474
Հիմնական միջոցների մաշվածություն	103,850	47,426
Աշխատավարձ	299,173	181,251
Նյութական ծախսեր	75,835	39,306
Այլ	350,713	161,787
Ընդամենը	**3,369,198**	**1,912,526**

4.2. Իրացման ծախսեր

Հազար դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Աշխատավարձ	195,375	151,106
Մարքեթինգի և գովազդի ծախսեր	92,246	32,263
Նորոգման և սպասարկման ծախսեր	18,330	51,033
Այլ	40,372	-
Ընդամենը	**346,323**	**234,402**

4.3. Վարչական ծախսեր

Հազար դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Աշխատավարձ	224,403	201,496
Տնօրենների խորհրդի վարձատրություն	28,000	24,000
Հիմնական միջոցների մաշվածություն և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիա	25,282	13,244
Գործուղման և ներկայացուցչական ծախսեր	30,639	20,510
Փոստի և հեռահաղորդակցության ծախսեր	19,750	16,030

Գրասենյակային և կոմունալ ծախսեր	12,599	10,555
Աուդիտ և խորհրդատվություն	8,773	20,136
Բանկային ծախսեր	52,771	33,192
Չփոխհատուցվող հարկեր	6,937	12,481
Այլ	74,398	70,211
Ընդամենը	**483,552**	**421,855**

5. Այլ եկամուտներ և ծախսեր

5.1. Այլ եկամուտներ

Հազար դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Զուտ եկամուտ արտարժույթի առք ու վաճառքի գործառնություններից	81,369	94,925
Պաշարների վաճառքից եկամուտ	15,188	-
Պարտավորությունների ներում	27,708	17,365
Հիմնական միջոցների օտարումից օգուտներ	13,920	6,683
Տույժեր և տուգանքներ	12,810	4,324
Այլ եկամուտներ	46,943	16,504
Ընդամենը	**197,938**	**139,801**

5.2. Այլ ծախսեր

Հազար դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Դեբիտորական պարտքերի դուրսգրումից ծախսեր	17,338	2,264
Ընթացիկ պահուստային ծախսեր	62,096	39,100
Արտարժույթի փոխարկումից ծախսեր	12,937	-
Դրամական միջոցների պակասորդ	16,722	6,217
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	36,991	18,160
Տույժեր, տուգանքներ	3,226	369
Այլ	7,432	25,782
Ընդամենը	**156,742**	**91,892**

6. Շահութահարկ

6.1. Շահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարներ

Խումբը շահութահարկը վճարում է հայկական ընկերությունների համար կիրառվող 20% դրույքով (2018թ.՝ նույնպես 20 %), սակայն 2020 թ. հունվարի 1-ից շահութահարկի կիրառվող դրույքաչափը կլինի 18 %, ինչն իր ազդեցությունն է թողում հետաձգված հարկերի և շահութահարկի գծով ծախսի չափման վրա 2019թ. համար:

հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Ընթացիկ հարկի գծով ծախս		
Ընթացիկ տարի	(209,975)	(146,183)
	(209,975)	**(146,183)**
Հետաձգված հարկի գծով ծախս		
Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	(10,865)	5,933
Ընդամենը ծախս շահութահարկի գծով ծախս	**(220,840)**	**140,249**

6.2. Հարկի արդյունքային դրույքի համադրում

	2019թ.		**2018թ.**	
	հազ. դրամ	**%**	**հազ. դրամ**	**%**
Շահույթ նախքան շահութահարկով հարկումը	1,002,936		666,427	100%
Շահութահարկը՝ կիրառելի հարկային դրույքով	(200,587)	(20%)	(133,285)	(20.0%)
Հարկի կիրառելի դրույքաչափի նվազման ազդեցություն	(4,210)	(0.4%)		
Չնվազեցվող ծախսեր	(16,043)	(1.6%)	(6,966)	(1.0%)
	(220,840)	**(22.0%)**	**(140,51)**	**(21.0%)**

6.3. Հետաձգված հարկի մնացորդների շարժ

հազ. դրամ	**1 հունվ. 2018թ.**	**Շահույթում կամ վնասում ճանաչված**	**31 դեկտ. 2018թ.**
Հիմնական միջոցներ	10,196	1,601	11,797
Պաշարներ	2,926	1,507	4,433
Տրված փոխառություններ	1,115	-	1,115
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	7,343	453	7,796
Վարկեր և փոխառություններ	3,189	-	3,189
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	11,397	2,372	13,769
Զուտ հարկային ակտիվներ	**36,166**	**5,933**	**42,099**

հազ. դրամ	**1 հունվ. 2019թ.**	**Շահույթում կամ վնասում ճանաչված**	**31 դեկտ. 2019թ.**
Հիմնական միջոցներ	11,797	(1,042)	10,755
Պաշարներ	4,433	(4,433)	-
Տրված փոխառություններ	1,115	(1,115)	-
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	7,796	(5,621)	2,175
Վարկեր և փոխառություններ	3,189	(319)	2,870
Պահուստներ՝ առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերում	13,769	547	14,316
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակրտիվներ	-	(45,437)	(45,437)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	-	46,555	46,555
Զուտ հարկային ակտիվներ	**42,099**	**(10,865)**	**31,234**

7. Հիմնական միջոցներ

հազ. դրամ	Վճարումների պրոցեսինգի սարքավորումներ	Համակարգիչ-ներ և գրասեն-յակային սար-քավորումներ	Տնտեսական միջոցներ	Փոխադրա-միջոցներ	Վարձակալված հիմնական միջոցների բարելավումներ	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք						
Մնացորդն առ 01.01.2018թ.	561,103	117,465	57,828	18,023	25,948	780,367
Ավելացումներ	263,822	19,548	9,995	2,648	4,209	300,222
Օտարումներ	(6,638)	-	(410)	(8,905)	-	(15,953)
Մնացորդն առ 31.12.2018թ.	**818,287**	**137,013**	**67,413**	**11,766**	**30,157**	**1,064,636**
Մնացորդն առ 01.01.2019թ.	818,287	137,013	67,413	11,766	30,157	1,064,636
Ավելացումներ	259,820	26,851	12,183	8,188	15,392	322,434
Օտարումներ	(19,964)	-	-	-	-	(19,964)
Մնացորդն առ 31.12.2019թ.	**1,058,143**	**163,864**	**79,596**	**19,954**	**45,549**	**1,367,106**
Մաշվածություն						
Մնացորդն առ 01.01.2018թ.	401,347	73,416	36,766	9,920	2,654	524,103
Տարվա մաշվածություն	44,292	14,128	5,832	1,232	2,527	68,011
Օտարումներ	(3,021)	-	(410)	(8,905)	-	(12,336)
Մնացորդն առ 31.12.2019թ.	**442,618**	**87,544**	**42,188**	**2,247**	**5,181**	**579,778**
Մնացորդն առ 01.01.2019թ.	442,618	87,544	42,188	2,247	5,181	579,778
Ավելացումներ	70,916	26,944	8,798	2,022	2,419	111,099
Օտարումներ	(17,725)	-	-	-	-	(17,725)
Մնացորդն առ 31.12.2019թ.	**495,809**	**114,488**	**50,986**	**4,269**	**7,600**	**673,152**
Հաշվեկշռային արժեք						
առ 01.01.2018թ.	**159,756**	**44,049**	**21,062**	**8,103**	**23,294**	**256,264**
առ 31.12.2018թ.	**375,669**	**49,469**	**25,225**	**9,519**	**24,976**	**484,858**
առ 31.12.2019թ.	**562,334**	**49,376**	**28,610**	**15,685**	**37,949**	**693,954**

8. Ոչ նյութական ակտիվներ

հազ. դրամ	Համակարգչային ծրագրեր	Լիցենզիաներ	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք			
Մնացորդն առ 01.01.2018թ.	95,727	13,867	109,594
Ավելացումներ	21,311	2,222	23,533
Նվազում	-	-	-
Մնացորդն առ 31.12.2018թ.	**117,038**	**16,089**	**133,127**
Մնացորդն առ 01.01.2019թ.	117,038	16,089	133,127
Ավելացումներ	39,720	-	**39,720**
Նվազում	-	-	-
Մնացորդն առ 31.12.2019թ.	**156,758**	**16,089**	**172,847**
Ամորտիզացիա			
Մնացորդն առ 01.01.2018թ.	55,702	6,849	62,551
Տարվա ամորտիզացիա	9,601	1,205	10,806
Նվազում	-	-	-
Մնացորդն առ 31.12.2018թ.	**65,303**	**8,054**	**73,357**
Մնացորդն առ 01.01.2019թ.	65,303	8,054	73,357
Տարվա ամորտիզացիա	8,964	1,610	10,574
Նվազում	-	-	-
Մնացորդն առ 31.12.2019թ.	**74,267**	**9,664**	**83,931**
Հաշվեկշռային արժեք			
առ 01.01.2018թ.	**40,025**	**7,018**	**47,043**
առ 31.12.2018թ.	**51,735**	**8,035**	**59,770**
առ 31.12.2019թ.	**82,491**	**6,425**	**88,916**

9. Գուդվիլ

հազ. Դրամ	31 դեկտ. 2019թ.	31 դեկտ. 2018թ.
«Մեգա Պանտերա» ՍՊԸ-ի ձեռքբերման գուդվիլ	1,077,950	1,077,950
«Թել-Սել Սերվիս» ՍՊԸ-ի ձեռքբերման գուդվիլ	79,750	79,750
	1,157,700	**1,157,700**

9.1. Գուդվիլ պարունակող դրամաստեղծ միավորի արժեզրկման ստուգում

Արժեզրկման ստուգման նպատակով գուդվիլը բաշխվում է Խմբի ընդհանուր գործառնություններին: Խումբը չունի ավելի փոքր դրամաստեղծ միավոր, որի միջոցով հնարավոր կլիներ վերահսկել գուդվիլը ներքին կառավարչական նպատակների համար:

Դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը հիմնված է վերջինիս օգտագործման արժեքի վրա, որը որոշվել է զեղչելով Խմբի շարունակվող գործառնություններից առաջացող ապագա դրամական հոսքերը: Որոշվել է, որ դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարն ավելի բարձր է վերջինիս հաշվեկշռային արժեքից և արժեզրկումից կորուստ չի ճանաչվել:

9.2. Դրամական միջոցների զեղչված հոսքերի կանխատեսումների համար կիրառվող առանցքային ենթադրություններ

Փոխհատուցվող գումարները որոշելու համար կիրառվող հիմնական ենթադրություններն են՝ զեղչի դրույքը և նախքան շահութահարկի, մաշվածության ու ամորտիզացիայի նվազեցումը շահույթի սահմանաչափը (EBITDA):

9.2.1. Զեղչի դրույք

Դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը որոշելու համար կիրառվել է 16.8% նախքան հարկումը զեղչի դրույք: Զեղչի դրույքը որոշվել է հիմք ընդունելով նախկին փորձը և տվյալ ոլորտի համար կապիտալի միջին կշռված արժեքի միջինը, որը հիմնված է պարտքի օգտագործման 23.1% հնարավոր տիրույթի վրա՝ 11.23% շուկայական տոկոսադրույքով:

9.2.2. Բյուջեով նախատեսված EBITDA-ի նվազում

Արժեզրկման ստուգման համար օգտագործված բյուջեով նախատեսված EBITDA-ն հիմնված է նախորդ ժամանակաշրջանների միտումների վրա և հաշվարկվում է կանխատեսման ժամանակաշրջանի տարեկան նվազման դրույքների հիման մինչև այն պահը, որտեղ Խմբի ազատ դրամական հոսքերը դառնում են բացասական:

- Կանխատեսվում է EBITDA-ի սահմանաչափի աստիճանական նվազում մինչև 14.4% մինչև 2023թ., որը համապատասխանում է անկման նախորդ ժամանակաշրջանների միտումներին:
- 2023թ. կանխատեսման ժամանակաշրջանից հետո EBITDA-ն հիմնված է 2016-2023թթ. համար EBITDA-ի սահմանաչափի տարեկան աճի տեմպի վրա՝ ելնելով նախորդ ժամանակաշրջանների ցուցանիշներից և 2019-2023թթ. կանխատեսումներից:

9.2.3. Զգայունությունը ենթադրությունների փոփոխությունների նկատմամբ

Կապիտալի միջին կշռված արժեքի 5% աճը կամ EBITDA-ի սահմանաչափի տարեկան աճի տեմպի 9.3% տոկոսային կետով նվազումը կհանգեցնի գուդվիլի ամբողջական արժեզրկմանը:

10. Պաշարներ

հազ. դրամ	**31 դեկտ. 2019թ.**	**31 դեկտ. 2018թ.**
Պահեստամասեր	80,010	39,931
Վառելիք	724	712
Այլ	8,786	9,397
	89,520	**50,040**
Պաշարների արժեքի նվազում (հակադարձում) ընթացիկ տարում	**(22,165)**	**7,537**

11. Տրված փոխառություններ և ավանդներ

հազ. դրամ	**31 դեկտ. 2019թ.**	**31 դեկտ. 2018թ.**
Կապակցված կողմերին տրված գրավով չապահովված փոխառություններ	6,000	38,700
Աշխատակիցներին տրված գրավով չապահովված փոխառություններ	1,135	3,545
Կարճաժամկետ բանկային ավանդ	20,205	-
	27,340	**42,245**

Պարտքային և արտարժութային ռիսկերին Խմբի ենթարկվածության և տրված փոխառությունների գծով արժեզրկումից կորուստների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 19.2.2-ում:

12. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	**31 դեկտ. 2019թ.**	**31 դեկտ. 2018թ.**
Առևտրական դեբիտորական պարտքեր վճարային ծառայությունների գծով	416,680	220,532
Դեբիտորական պարտքեր դրամական փոխանցումների գծով	25,642	18,402
Այլ առևտրական դեբիտորական պարտքեր	76,170	60,028
Ընդամենը առևտրական դեբիտորական պարտքեր	**518,492**	**298,962**
Տրված կանխավճարներ	84,496	88,265
Բյուջեից ստացվելիք գումարներ	2,097	1,690
Այլ դեբիտորական պարտքեր	19,271	893
Ընդամենը այլ դեբիտորական պարտքեր	**105,864**	**90,848**
Ընդամենը առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	**624,356**	**389,810**

Պարտքային և արտարժույթի ռիսկերին Խմբի ենթարկվածության և առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից կորուստների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 19-ում:

13. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

հազ. դրամ	**31 դեկտ. 2019թ.**	**31 դեկտ. 2018թ.**
Կանխիկը դրամարկղում	1,984,485	1,048,552
Կանխիկը տերմինալներում	1,350,323	1,122,770
Կանխիկը ճանապարհին	665,201	518,095
Բանկային հաշիվների մնացորդներ		
- հայկական բանկեր	2,604,031	2,186,839
- ոչ տեղական բանկեր (առանց վարկանիշի)	48,943	52,504
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները դրամական հոսքերի և ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություններում	**6,652,983**	**4,928,760**

Հայկական բանկերում պահվող մնացորդներում ներառված գումարից 155,400 հազար դրամը (2018թ-ին՝ 139,405 հազար) հատուկ պահվում է դրամական փոխանցումների համար օգտագործման նպատակով և դրա ելքագրումը սահմանափակված է:

Տոկոսադրույքի ռիսկին Խմբի ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը և ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների զգայունության վերլուծությունը ներկայացված են Ծանոթագրություն 19.2-ում:

14. Կապիտալ և պահուստներ

(ա) Կանոնադրական կապիտալ

31 դեկտեմբերի 2019թ. դրությամբ Ընկերության կանոնադրական կապիտալը 150,000 հազար դրամ է, որը բաղկացած է 1,000 դրամ անվանական արժեքով 150,000 հատ հասարակ (անվանական) բաժնետոմսերից: Հաշվետու և նախորդ տարում կանոնադրական կապիտալի փոփոխություն տեղի չի ունեցել: Ընկերության բոլոր բաժնետոմսերը տեղաբաշված են և լրիվ վճարված: Հասարակ բաժնետոմսերի սեփականատերերը հավասար իրավունքներ ունեն Խմբի մնացորդային ակտիվների նկատմամբ:

(բ) Պահուստային կապիտալ

Ընկերությունը ՀՀ օրենսդրությանը իր կանոնադրությանը համապատասխան՝ նախորդ տարիների շահույթներից մասհանումների հաշվին ստեղծել է պահուստային կապիտալ, որի մնացորդը 31 դեկտեմբերի 2019 թ. դրությամբ կազմում է 35,000 հազար դրամ: Հաշվետու և նախորդ տարում պահուստային կապիտալի փոփոխություն տեղի չի ունեցել: Պահուստային կապիտալը նախատեսված է Ընկերության կորուստները ծածկելու, ինչպես նաև Ընկերության պարտատոմսերը մարելու և բաժնետոմսերը հետ գնելու համար, եթե Ընկերության շահույթը և այլ միջոցները չբավարարեն:

15. Հսկող բաժնեմասեր

Ստորև բերվող աղյուսակներում ամփոփված է տեղեկատվություն նախքան ներխմբային բացառումներն էական չվերահսկվող բաժնեմաս ունեցող Խմբի դուստր կազմակերպության վերաբերյալ:

31 դեկտեմբերի 2019թ.

հազ. դրամ	**«Մեգա Պանտերա» ՍՊԸ**	**Ներխմբային Բացառումներ**	**Ընդամենը**
Հսկող բաժնեմասի տոկոսը	50%		
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ	20,544		
Ընթացիկ ակտիվներ	3,244		
Զուտ ակտիվներ	**23,788**		
Չվերահսկվող բաժնեմասի հաշվեկշռային արժեք	11,889	-	11,889
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք	50%		
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ	20,544		

31 դեկտեմբերի 2018թ.

հազ. դրամ	**«Մեգա Պանտերա» ՍՊԸ**	**Ներխմբային բացառումներ**	**Ընդամենը**
Չհսկող բաժնեմասի տոկոսը	50%		
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ	20,544		
Ընթացիկ ակտիվներ	3,244		
Զուտ ակտիվներ	**23,788**		
Չվերահսկվող բաժնեմասի հաշվեկշռային արժեք	11,889	-	11,889

16. Կապիտալի կառավարում

Խորհրդի քաղաքականությամբ պահանջվում է ապահովել կապիտալի կայուն բազա ներդրողների, վարկատուների և շուկայի վստահությունը պահպանելու և բիզնեսի հետագա զարգացումն ապահովելու համար: Տնօրենների խորհուրդը վերահսկում է կապիտալի եկամտաբերությունը, որը Խմբի կողմից որոշվում է որպես գործառնական գործունեության արդյունքի և ընդհանուր սեփական կապիտալի (առանց չվերահսկվող բաժնեմասի) հարաբերակցություն: Տնօրենների խորհուրդը վերահսկում է նաև սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերին վճարվող շահաբաժինների մակարդակը:

Խումբը վերահսկում է կապիտալը՝օգտագործելով ճշգրտված զուտ պարտքի հարաբերակցությունը սեփական կապիտալին: Այդ նպատակով ճշգրտված զուտ պարտքը սահմանվում է որպես պարտավորությունների ընդհանուր գումար, որը ներառում է տոկոսային վարկերը և փոխառությունները՝ հանած դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները:

Ստորև ներկայացված է 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի ճշգրտված զուտ պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցությունը:

հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Ընդամենը պարտավորություններ	8,706,170	6,485,509
Հանած՝ դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները	6,652,983	4,928,760
Զուտ պարտք	**2,053,187**	**1,556,749**
Ընդամենը սեփական կապիտալ	947,232	695,276
Զուտ պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցությունը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2.17	2.23

Տարվա ընթացքում կապիտալի կառավարման գծով Խմբի մոտեցումը չի փոփոխվել:

Ընկերության կապիտալի չափի պահանջները սահմանվում և վերահսկվում են ՀՀ ԿԲ-ի կողմից:

Ընկերությունը որպես կապիտալ սահմանում է օրենսդրությամբ վճարային կազմակերպությունների կապիտալի համար սահմանված հոդվածները: ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված կապիտալի ներկայիս պահանջների համաձայն՝ վճարային կազմակերպությունների նվազագույն ընդհանուր կապիտալը պետք է կազմի 100,000 հազար դրամ (2018թ-ին՝ 100,000 հազար դրամ): 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը պահպանել է ընդհանուր կապիտալի նվազագույն չափը: Ընկերության կապիտալի նկատմամբ կիրառելի չեն այլ օրենսդրական պահանջներ:

17. Դուստր կազմակերպություններ

Ստորև ներկայացված են Խմբի դուստր կազմակերպությունները:

		Սեփականության %	
Անվանումը	**Հիմնական գործունեությունը**	**2019թ.**	**2018թ.**
«Թել-Սել Սերվիս» ՍՊԸ	Ընկերության հիմնական գործունեությունը գովազդի համար տարածքի տրամադրումն է վճարային տերմինալների վրա և տերմինալների տեխնիկական սպասարկման ծառայությունների մատուցումը:	100%	100%
«Մեգա Պանտերա» ՍՊԸ	Ընկերության գործունեությունը դադարեցվել է 2016թ-ից:	50%	50%

18. Կապակցված կողմեր

18.1. Մայր կազմակերպություն և վերջնական վերահսկող կողմ

Խմբի մայր կազմակերպությունն է Կիպրոսում գրանցված Lendasy Trading Ltd, որի վերջնական վերահսկող անձն է հանդիսանում Վոլիա Կիրնիցկայան:

Ընկերության մայր կազմակերպությունը չի ներկայացնում հանրությանը հասանելի ֆինանսական հաշվետվություններ:

18.2. Գործարքներ Տնօրենների խորհրդի անդամների և ղեկավարության հետ

18.2.1. Տնօրենների խորհրդի և ղեկավարության վարձատրությունը

Տարվա ընթացքում առանցքային ղեկավար անձնակազմը ստացել է ստորև ներկայացված վարձատրությունը, որը ներառված է աշխատակազմի գծով ծախսերում:

հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Աշխատավարձ և պարգևավճարներ	57,608	89,468

18.2.2. Գործարքներ Տնօրենների խորհրդի և ղեկավարության հետ

հազ. դրամ	**Գործարքի գումարը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար**		**Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի**	
	2019թ.	**2018թ.**	**2019թ.**	**2018թ.**
Տրված փոխառություններ	32,700	53,200	6,000	38,700
Ստացված վարկեր և փոխառություններ	3,008	172,300	175,308	172,300

Տրված փոխառությունների համար տոկոսադրույք չի գործում: Վարկերը և փոխառությունները ենթակա են մարման 2020թ-ին՝ 11% տոկոսադրույքով:

18.2.3. Գործարքներ սեփականատերերի հետ

հազ. դրամ	**Գործարքի գումարը**		**Մնացորդն առ**	
	2019թ.	**2018թ.**	**31 դեկտ. 2019թ.**	**31 դեկտ. 2018թ.**
Ստացված վարկեր և փոխառություններ				
Բաժնետերեր	133,800	-	-	133,800

Ստացված վարկերը և փոխառությունների ամբողջությամբ մարված են եղել առ 31 դեկտեմբերի 2019թ. :

19. Իրական արժեք և ռիսկերի կառավարում

19.1. Հաշվապահական դասակարգումներ և իրական արժեք

Բոլոր ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների գնահատված իրական արժեքները մոտավորապես համապատասխանում են վերջիններիս հաշվեկշռային արժեքներին:

19.2. Ֆինանսական ռիսկերի կառավարում

Ֆինանսական գործիքներն օգտագործելիս Խումբն ենթարկվում է հետևյալ ռիսկերին.

- պարտքային ռիսկ (Ծանոթագրություն 19.2.2),
- իրացվելիության ռիսկ (Ծանոթագրություն 19.2.3),
- շուկայական ռիսկ (Ծանոթագրություն 19.2.4):

19.2.1. Ռիսկերի կառավարման հիմունքներ

Տնօրենների խորհուրդը պատասխանատվություն է կրում Խմբի ռիսկերի կառավարման համակարգի մշակման և վերահսկողության համար:

Խմբի ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել և վերլուծել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Խումբը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և վերահսկման մեխանիզմներ, ինչպես նաև վերահսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը որոշված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և համակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների ու Խմբի գործունեության փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով: Դասընթացների, կառավարման ստանդարտ-

ների և ընթացակարգերի միջոցով Խումբը նպատակ ունի ձևավորել վերահսկման կանոնակարգված ու կառուցողական միջավայր, որտեղ բոլոր աշխատակիցները հստակ կպատկերացնեն իրենց դերերը և պարտականությունները:

Խմբի ներքին աուդիտի բաժինը վերահսկում է, թե ինչպես է ղեկավարությունը վերահսկում համապատասխանությունը Խմբի ռիսկերի կառավարման քաղաքականության և ընթացակարգերի պահանջների հետ և ուսումնասիրում է Խմբի ռիսկերի կառավարման համակարգի համապատասխանությունն այն ռիսկերին, որոնց բախվում է Խումբը: Ներքին աուդիտի բաժինն իրականացնում է ռիսկերի կառավարման վերահսկողության համակարգի և ընթացակարգերի կանոնավոր և ընտրանքային ստուգումներ:

19.2.2. Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական վնաս կրելու ռիսկն է, երբ գնորդը կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմն ի վիճակի չի լինում կատարել իր պայմանագրային պարտականությունները Խմբի նկատմամբ: Պարտքային ռիսկն առաջանում է հիմնականում գնորդներից ստացվելիք դեբիտորական պարտքերի գծով:

Ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին

Ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է պարտքային ռիսկին ենթարկվածության առավելագույն չափը: Ստորև ներկայացված է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածության առավելագույն չափը:

	Հաշվեկշռային արժեք	
հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Տրված փոխառություններ	27,340	42,245
Առևտրական դեբիտորական պարտքեր	518,492	298,962
Բանկային ավանդ	20,510	-
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքները	3,318,175	2,757,438
	3,884,517	**3,098,645**

Ստորև ներկայացված է շահույթում կամ վնասում ֆինանսական ակտիվների գծով ճանաչված արժեզրկումից կորուստը:

հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Գնորդների հետ պայմանագրերից առաջացող դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստ	(5,562)	(2,264)

Տրված փոխառություններ

Խմբի քաղաքականության համաձայն՝ փոխառությունները տրամադրվում են հիմնականում կապակցված կողմերին՝ առանց գրավ պահանջելու:

Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր

Պարտքային ռիսկին Խմբի ենթարկվածությունը հիմնականում կախված է յուրաքանչյուր գնորդի առանձնահատկություններից: Այնուամենայնիվ, ղեկավարությունը դիտարկում է նաև գնորդների բազայի կառուցվածքը, այդ թվում՝ տվյալ ոլորտի գնորդների և երկրի կողմից հանձն առնված պարտականությունների չկատարման ռիսկը, մասնավորապես ներկայիս վատթարացող տնտեսական պայմաններում:

Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի մոտ 77%-ն իրենից ներկայացնում է վճարային ծառայություններից ստացվելիք գումարները, որոնք պարտքային ռիսկի չեն ենթարկվում, քանի որ նույն պայմանագրային կողմերից ընդունված վճարների գծով վճարվելիք գումարները մի քանի անգամ գերազանցում են ստացվելիք գումարը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ (Ծանոթագրություն 21, օրպերատորներին վճարվելիք գումարներ):

Խումբը չի պահանջում գրավ առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի համար:

Ստորև ներկայացված է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունն՝ ըստ աշխարհագրական տարածքների:

	Հաշվեկշռային արժեք	
հազ. Դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Հայաստանի Հանրապետություն	515,550	286,257
Այլ ԱՊՀ երկրներ	2,942	12,705
	518,492	**298,962**

Ստորև ներկայացված է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունն՝ ըստ պայմանագրային կողմերի:

	Հաշվեկշռային արժեք	
հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Հեռահաղորդակցության ընկերություններ	171,285	97,922
Բանկեր և այլ ֆինանսական կազմակերպություններ	66,644	73,343
Առցանց խաղեր	161,212	66,226
Կոմունալ ծառայություններ մատուցող ընկերություններ	30,808	22,187
Առևտուր	10,941	10,819
Այլ	77,602	28,465
	518,492	**298,962**

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի 10 ամենախոշոր գնորդներին բաժին է ընկնում առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի հաշվեկշռային արժեքի 370,946 հազար դրամը (2018թ-ին՝190,837 հազար դրամ):

Խումբը պարտքային ռիսկին ենթարկվող յուրաքանչյուր գործիք դասում է պարտքային ռիսկի համապատասխան դասին՝ հիմք ընդունելով այն տվյալները, որոնք օգտագործվում են վնասի ռիսկը կանխատեսելու համար (որոնք ներառում են, սակայն չեն սահմանափակվում հետևյալով՝ արտաքին վարկանիշներ, աուդիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվություններ, կառավարչական հաշվետվություններ, դրամական հոսքերի կանխատեսումներ և գնորդների մասին մամուլում առկա տեղեկատվություն) և կիրառելով պարտքի վերաբերյալ փորձագետների դատողությունները: Պարտքային ռիսկի դասերը որոշվում են կիրառելով որակական և քանակական գործոնները, որոնք ծառայում են որպես պարտականությունների չկատարման ռիսկի հայտանիշ և համաձայնեցված են այնպիսի գործակալությունների արտաքին վարկանիշների սահմանումների հետ, ինչպիսին «Moody's Investor Services»-ն է:

Խումբն օգտագործում է պահուստների մատրիցը բոլոր անհատ գնորդների հետ կապված առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով ԱՊԿ-ն չափելու համար, որը ներառում է մեծ թվով փոքր գումարով մնացորդներ:

Վնասի չափը հաշվարկվում է «roll rate» մեթոդի կիրառմամբ, որը հիմված է այն հավանականության վրա, որ դեբիտորական պարտքը կանցնի ժամկետանցությունից մինչ դուրս գրում հաջորդական փուլերով: Վերաֆինանսավորման դրույքները հաշվարկվում են առանձին հիմունքով տարբեր սեգմենտների պարտքային ռիսկին ենթարկվող գործիքների համար, հիմք ընդունելով պարտքային ռիսկի հետևյալ ընդհանուր բնութագրերը՝ աշխարհագրական տարածաշրջանը, գնորդի հետ համագործակցության ժամկետը և ձեռքբերվող ապրանքի տեսակը:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և փոքր մնացորդներով գնորդների հետ կապված առևտրական դեբիտորական պարտքերի և պայմանագրի գծով ակտիվների գծով ԱՊԿ-ի վերաբերյալ:

2019թ.

31 դեկտ. 2018թ. հազ. դրամ	**Միջին կշռված կորստի չափը**	**Համախառն հաշվեկշռային արժեք**	**Կորստի գծով պահուստ**	**Պարտքային առումով արժեզրկված**
Ընթացիկ (ոչ ժամկետանց)	0.55%	231,803	(1,275)	Ոչ
1–30 օր ժամկետանց	0.55%	118,201	(650)	Ոչ
31–60 օր ժամկետանց	1.50%	96,667	(1,450)	Ոչ
61–90 օր ժամկետանց	6.94%	34,774	(2,412)	Ոչ
90 -180 օր ժամկետանց	11.70%	48,509	(5,676)	Այո

Ավելի քան 180 օր ժամկետանցե	100%	620	(620)	Այո
		530,574	**(12,082)**	

2018թ.

31 դեկտ. 2018թ. հազ. դրամ	**Միջին կշռված կորստի չափը**	**Համախառն հաշվեկշռային արժեք**	**Կորստի գծով պահուստ**	**Պարտքային առումով արժեզրկված**
Ընթացիկ (ոչ ժամկետանց)	0.6%	70,300	(401)	Ոչ
1–30 օր ժամկետանց	0.5%	140,414	(768)	Ոչ
31–60 օր ժամկետանց	1.5%	48,873	(736)	Ոչ
61–90 օր ժամկետանց	6.6%	15,256	(1,009)	Ոչ
Ավելի քան 90 օր ժամկետանց	11.8%	30,639	(3,606)	Այո
		305,482	**(6,520)**	

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի և պայմանագրի գծով ակտիվների արժեզրկման գծով պահուստի շարժը

Ստորև ներկայացված է առևտրական դեբիտորական պարտքերի և պայմանագրի գծով ակտիվների արժեզրկման գծով պահուստի շարժը տարվա ընթացքում: 2017թ. համադրելի գումարներն իրենցից ներկայացնում են արժեզրկումից կորստի գծով պահուստը՝ ՀՀՄՍ 39-ի համաձայն:

հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Մնացորդը հունվարի 1-ի դրությամբ	6,520	4,256
Կորստի պահուստի զուտ վերաչափում	5,562	2,264
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**12,082**	**6,520**

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ունի 3,318,175 հազար դրամ գումարով դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ (2018թ-ին՝ 2,757,438 հազար դրամ), որն իրենից ներկայացնում է ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին այս ակտիվների գծով: Բանկային հաշիվների ընդհանուր մնացորդից 1,960,125 հազար դրամը պահվում է «Moody's» վարկանիշային գործակալության վարկանիշների համաձայն B1-B3 վարկանիշով բանկում և ֆինանսական կազմակերպությունում: Ճանապարհին գտնվող կանխիկի համար ապահովվածություն են ծառայում ստացված կանխավճարները (Գործակալների կողմից դեպոնացված միջոցներ, Ծանոթագրություն 21), երաշխավորությունները և գրավադրված վճարումների պրոցեսինգի սարքավորումները:

Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների գծով արժեզրկումը չափվել է 12 ամսվա ընթացքում ԱՊԿ-ի հիմունքով և արտացոլում է ռիսկին ենթարկվող գործիքների կարճ ժամկետները: Հիմք ընդունելով պայմանագրային կողմերի արտաքին վարկանիշները՝ Խումբն իր դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների պարտքային ռիսկը գնահատում է որպես ցածր:

ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառման ժամանակ արժեզրկման գծով պահուստ չի ճանաչվել ընթացիկ հաշիվների և ճանապարհին գտնվող կանխիկի գծով:

19.2.3. Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Խումբը կունենա դժվարություններ՝ իր ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված պարտականությունները կատարելիս, որոնց մարումը պահանջում է դրամական միջոցների կամ մեկ այլ ֆինանսական ակտիվի տրամադրում: Խմբի կողմից իրացվելիության ռիսկի կառավարման մոտեցումն է մշտապես ապահովել հնարավորինս բավարար իրացվելիություն պահանջվող ժամկետներում պարտավորությունները մարելու համար՝ թե սովորական, թե արտասովոր պայմաններում՝ առանց անընդունելի վնասների հանգեցնելու կամ Խմբի հեղինակությունը վտանգի ենթարկելու:

Ենթարկվածությունն իրացվելիության ռիսկին

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային ժամկետայնությունը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ներկայացված են համախառն և չզեղչված գումարները, որոնք ներառում են հաշվարկված

տոկոսների վճարումները:

31 դեկտ. 2019թ.		**Պայմանագրային դրամական հոսքեր**						
հազ. դրամ	**Հաշվեկշռ. արժեք**	**Ընդամենը**	**Ցպահանջ**	**Մինչև 2 ամիս**	**2-12 ամիս**	**1-2 տարի**	**2-5 տարի**	**> 5 տարի**
Ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ								
Վարկեր և փոխառություններ	975,878	975,878	-	-	800,570	175,308	-	-
Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	6,875,401	6,875,401	5,900	6,541,770	99,151	15,483	57,697	155,400
	7,851,279	**7,851,279**	**5,900**	**6,541,770**	**899,721**	**190,791**	**57,697**	**155,400**

31 դեկտ. 2018թ.		**Պայմանագրային դրամական հոսքեր**						
հազ. դրամ	**Հաշվեկշռ. արժեք**	**Ընդամենը**	**Ցպահանջ**	**Մինչև 2 ամիս**	**2-12 ամիս**	**1-2 տարի**	**2-5 տարի**	**> 5 տարի**
Ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ								
Վարկեր և փոխառություններ	1,106,626	1,155,027	-	6,961	1,148,066	-	-	-
Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	5,082,931	5,082,931	13,801	4,769,358	920	118,219	41,233	139,400
	6,189,557	**6,237,958**	**13,801**	**4,776,319**	**1,148,986**	**118,219**	**41,233**	**139,400**

Չի ակնկալվում, որ ժամկետայնության վերլուծությունում ներառված դրամական հոսքերը կարող են առաջանալ շատ ավելի վաղ ժամկետներում կամ նշանակալիորեն տարբեր գումարների չափով:

19.2.4. Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը Խմբի եկամտի կամ նրա ֆինանսական գործիքների արժեքի փոփոխության ռիսկն է շուկայական գների, այդ թվում արտարժույթի փոխարժեքների, տոկոսադրույքների և բաժնետոմսերի գների փոփոխության արդյունքում: Շուկայական ռիսկի կառավարման նպատակը ռիսկի այնպիսի կառավարումն ու վերահսկումն է, որը թույլ կտա պահպանել այս ռիսկին ենթարկվածության աստիճանն ընդունելի սահմաններում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

Արտարժութային ռիսկ

Արտարժութային ռիսկին ենթարկվածությունը կապված է Խմբի կազմակերպությունների համապատասխան ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթով արտահայտված վաճառքների, գնումների և փոխառությունների հետ: Այս գործառնություններն հիմնականում իրականացվում են ԱՄՆ դոլարով, ռուսական ռուբլով և եվրոյով:

Ենթարկվածությունն արտարժույթի ռիսկին

Ստորև ներկայացված է Խմբի ենթարկվածությունն արտարժութային ռիսկին:

հազ. դրամ	**USD**	**EUR**	**RUB**	**USD**	**EUR**	**RUB**
		2019թ.			**2018թ.**	
Առևտրական դեբիտորական պարտքեր	-	-	74,848	1,037	175	1,650
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	137,987	71,730	193,244	36,364	63,555	168,009
Վարկեր և փոխառություններ	-	-	-	-	-	-
Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	(45,349)	(4,715)	(165,501)	(4,397)	-	(141,984)
Զուտ ենթարկվածություն	**92,638**	**67,015**	**102,591**	**33,004**	**63,730**	**27,675**

Տարվա ընթացքում կիրառված հիմնական արտարժույթների փոխարժեքներն են.

ՀՀ դրամով	Միջին փոխարժեք		Սփոթ փոխարժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ	
	2019թ.	**2018թ.**	**31.12.2019թ.**	**31.12.2018թ.**
1 ԱՄՆ դոլար	480.36	483.03	479.7	483.75
1 եվրո	537.89	570.05	537.26	553.65
1 ռուսական ռուբլի	7.42	7.71	7.77	6.97

Զգայունության վերլուծություն

Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի ողջամիտ հնարավոր արժևորումը (արժեզրկումը) ԱՄՆ դոլարի, եվրոյի և ռուսական ռուբլու նկատմամբ կազդեր արտարժույթով արտահայտված ֆինանսական գործիքների չափման վրա և շահույթի կամ վնասի վրա ստորև ներկայացված գումարների չափով: Արտարժույթի փոխարժեքի տատանումներից առաջացող օգուտը (վնասը) ենթակա չէ հարկման (ենթակա չէ նվազեցման): Վերլուծությունն իրականացվել է ենթադրելով, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ և հաշվի չառնելով կանխատեսվող առք ու վաճառքի ազդեցությունը:

հազ. դրամ	**Արժևորում**	**Արժեզրկում**
	Շահույթ կամ վնաս	**Շահույթ կամ վնաս**
31 դեկտ. 2019թ.		
ՀՀ դրամի 10% շարժ ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	(9,264)	9,264
ՀՀ դրամի 10% շարժ եվրոյի նկատմամբ	(6,701)	6,701
ՀՀ դրամի 10% շարժ ռուսական ռուբլու նկատմամբ	(9,822)	9,822
31 դեկտ. 2018թ.		
ՀՀ դրամի 10% շարժ ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ	(3,300)	3,300
ՀՀ դրամի 10% շարժ եվրոյի նկատմամբ	(6,373)	6,373
ՀՀ դրամի 10% շարժ ռուսական ռուբլու նկատմամբ	(2,768)	2,768

Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն են ունենում հիմնականում վարկերի և փոխառությունների վրա՝ փոխելով կամ դրանց իրական արժեքը (ֆիքսված դրույքով պարտք) կամ դրամական ապագա հոսքերը (փոփոխական դրույքով պարտք): Ղեկավարությունը չի կիրառում ֆիքսված կամ փոփոխական դրույքների նկատմամբ Խմբի ենթարկվածության չափը որոշող քաղաքականություն: Այնուամենայնիվ, նոր վարկերի կամ փոխառությունների դեպքում ղեկավարությունը հիմնվում է իր դատողությունների վրա՝ մինչև մարման ժամկետն ակնկալվող ժամանակաշրջանի ընթացքում ֆիքսված կամ փոփոխական դրույքներ կիրառելու նպատակահարմարության վերաբերյալ որոշում կայացնելիս:

Ենթարկվածությունը տոկոսադրույքի ռիսկին

Ստորև ներկայացված են հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Խմբի տոկոսակիր ֆինանսական գործիքները:

հազ. դրամ	**Հաշվեկշռային արժեք**	
	2019թ.	**2018թ.**
Ֆիքսված դրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական ակտիվներ	20,510	1,060,587
Ֆինանսական պարտավորություններ	(975,878)	(1,106,626)
	(955,368)	**(46,039)**

Իրական արժեքի զգայունության վերլուծություն ֆիքսված դրույքով գործիքների համար

Խումբը ֆիքսված դրույքով ֆինանսական գործիքները չի հաշվառում որպես իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող կամ որպես վաճառքի համար մատչելի: Այդ իսկ պատճառով, հաշվետու ամսաթվի դրությամբ տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն չեն ունենա շահույթի կամ վնասի կամ սեփական կապիտալի վրա:

20. Վարկեր և փոխառություններ

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ամորտիզացված արժեքով չափվող Խմբի տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների պայմանագրային պայմանների մասին: Տոկոսադրույքի, արտարժույթի և իրացվելիության ռիսկերին Խմբի ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 19-ում:

հազ. դրամ	**31 դեկտ. 2019թ.**	**31 դեկտ. 2018թ.**
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված բանկային վարկ	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություն կապակցված կողմերից	175,308	-
	175,308	**-**
Ընթացիկ պարտավորություններ		
Գրավով ապահովված բանկային վարկերի ընթացիկ մաս	800,570	800,526
Կապակցված կողմից ստացված գրավով չապահովված փոխառությունների ընթացիկ մաս	-	306,100
Կապակցված կողմից ստացված գրավով ապահովված փոխառությունների ընթացիկ մաս	-	-
Այլ կողմից ստացված գրավով չապահովված փոխառությունների ընթացիկ մաս	-	-
	975,878	**1,106,626**
	975,878	**1,106,626**

20.1. Մարման պայմանները և ժամանակացույցը

Ստորև ներկայացված են վարկերի և փոխառություններ համար գործող պայմանները:

				31 դեկտ. 2019թ.		**31 դեկտ. 2018թ.**	
հազ. դրամ	**Արժույթ**	**Անվանակ. տոկոսադր.**	**Մարման տարի**	**Անվանակ. արժեք**	**Հաշվեկշռ. արժեք**	**Անվանակ. Արժեք**	**Հաշվեկշռ. արժեք**
Գրավով ապահովված բանկային վարկ 1	ՀՀ դրամ	2%	2020	800,570	800,570	800,526	800,526
Գրավով չապահովված փոխառություն կապակցված կողմերից 1	ՀՀ դրամ	11%	2022	175,308	175,308	306,100	306,100
Ընդամենը տոկոսակիր պարտավորություններ				**975,878**	**975,878**	**1,106,626**	**1,106,626**

2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի բաժնետոմսերի 100%-ը գրավադրված է գրավով ապահովված բանկային վարկի դիմաց: Բացի այդ, բանկի հաշվում պահվող դրամական միջոցներն ըստ էության ապահովություն են ծառայում վարկի համար:

20.2. Պարտավորությունների փոփոխությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի համադրում

հազ. դրամ	**Վարկեր և փոխառություններ**	
	2019թ.	**2018թ.**
Մնացորդը հունվարի 1-ի դրությամբ	**1,106,626**	**1,197,682**
Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված		
Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից	43,056	343,570
Վարկերի և փոխառությունների մարում	(192,801)	(432,501)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	**(149,745)**	**(88,931)**
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխման ազդեցություն	**-**	**(85)**
Այլ փոփոխություններ		
Տոկոսային ծախս	27,654	55,758
Վճարված տոկոսներ	(8,657)	(57,798)
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**975,878**	**1,106,626**

21. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	**31 դեկտ. 2019թ.**	**31 դեկտ. 2018թ.**
Օպերատորներին վճարվելիք գումարներ	6,196,104	4,571,100
Գործակալներին վճարվելիք գումարներ	239,477	141,039
Այլ առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	103,996	52,982
Գործակալների կողմից դեպոնացված միջոցներ	330,596	313,573
Աշխատակիցներին վճարվելիք գումարներ	5,228	4,237
Ընդամենը առևտրական կրեդիտորական պարտքեր	**6,875,401**	**5,082,931**
Ստացված կանխավճարներ	336,406	117,593
Հաշվեգրված ծախսեր	79,536	61,876
Պետական բյուջե վճարվելիք գումարներ	584	36,099
Շահաբաժինների գծով պարտավորություններ	30,564	-
Ընդամենը այլ կրեդիտորական պարտքեր	**447,090**	**215,568**
Ընդամենը առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	**7,322,491**	**5,298,499**
Ընթացիկ	6,991,895	4,984,926
Ոչ ընթացիկ	330,596	313,573

Օպերատորներին վճարվելիք գումարներն իրենցից ներկայացնում են Օպերատորների անունից ընդունված վճարները, որոնք չեն փոխանցվել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերի հետ կապված արտարժութային և իրացվելիության ռիսկերին Խմբի ենթարկվածության վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 19.2-ում:

22. Վարձակալություն

Խումբը վարձակալում է շենքային տարածքներ՝ գրասենյակների, պահեստային տարածքների և տերմինալների տեղադրման նպատակներով, ինչպես նաև վարձակալում է տրանսպորտային միջոցներ: տարածքներ գործառնական վարձակալության պայմաններով: Տրանսպորտային միջոցների վարձակալությունները գնահատվում են որպես

կարճաժամկետ և դրանց գծով չի ճանաչվում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ՝ իր համապատասխան պարտավորությամբ:

2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ առկա վարձակալությունների, ինչպես նաև 2019թ. ընթացքում կնքված վարձակալությունների շրջանակում ճանաչվել են օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ և համապատասխան վարձակալական պարտավորություն, որոնց մանրամասները ներկայացվում են ստորև:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

	Հազար դրամ
Սկզբնական արժեք առ 31.12.2018թ	-
Ճանաչում առ 01.01.2019թ	131,474
Ավելացում տարվա ընթացքում	163,090
Սկզբնական արժեք առ 31.12.2019թ	**294,564**

Կուտակված մաշվածություն	***Հազար դրամ***
Մնացորդ առ 01.01.2019թ	**-**
Տարվա համար հաշվարկված մաշվածություն	(42,127)
Մնացորդ առ 31.12.2019թ	**(42,127)**

Հազար դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Հաշվեկշռային արժեքը հունվարի 1-ին	131,474	-
Ավելացում տարվա ընթացքում	163,090	
Մաշվածություն	(42,127)	-
Հաշվեկշռային արժեքը դեկտեմբերի 31-ին	**252,437**	**-**

Ստորև ներկայացված են վարձակալության գծով պարտավորություններն ըստ մարման ժամկետների.

	Վարձակալության գծով պարտավորություններ		Վարձակալության գծով պարտավորությունների ներկա արժեք	
Հազար դրամ	**31.12.2019թ.**	**31.12.2018թ.**	**31.12.2019թ.**	**31.12.2018թ.**
Մինչև մեկ տարի	74,275	-	51,710	-
1-ից 5 տարի	155,732	-	112,814	-
5 տարուց ավելի	105,119	-	94,114	-
	335,126	**-**	**258,638**	-
Հանած չկրած ֆինանսական ծախսեր՝	(76,488)	-	-	-

Ներառված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության մեջ՝

Հազար դրամ	**31.12.2019թ.**	**31.12.2018թ.**
- Վարձակալության գծով պարտավորությունների ընթացիկ մաս	51,710	-
- Վարձակալության գծով պարտավորությունների ոչ ընթացիկ մաս	206,928	-
	258,638	**-**

Վարձակալության գծով պարտավորությունների զեղչման նպատակով կիրառված վարձակալի լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը 10% է:

Վարձակալությանը վերաբերող՝ շահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարները հետևյալն են.

Հազար դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Վարձակալական պարտավորության գծով տոկոսային ծախս (ներառված է Ֆինանսական ծախսերում)	13,566	-

Տարվա մաշվածություն (ներառված է վաճառքի ինքնարժեքում ((Ծանոթ. 4.1) և վարչական ծախսերում ((Ծանոթ. 4.3))	42,127	-
Կարճաժամկետ վարձակալությունների գծով ծախսեր (ներառված է վարձակալության գծով այլ ծախսերում (Ծանոթ. 4.2))	51,892	325,230
Փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների գծով ծախսեր ներառված է տերմինալների համար տարածքի վարձակալության ծախսերում (Ծանոթ. 4.2))	285,600	89,043
Փոփոխական վարձավճարների գծով ծախսեր, որոնք չեն ներառվել վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ	-	-
	393,185	**414,273**

Վարձակալությանը վերաբերող ընդհանուր դրամական արտահոսքերը 2019թ. ընթացքում կազմել են 7,891 հազար դրամ (2018թ.՝ 6,154 հազար դրամ):

Ապագա նվազագույն վարձավճարներ

Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չեղյալ չհայտարարվող գործառնական վարձակալության գծով վճարվելիք ապագա նվազագույն վարձավճարները հետևյալն են.

հազ. դրամ	**2019թ.**	**2018թ.**
Մինչև 6 ամիս	11,336	37,598

23. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

Բացառությամբ Ծանոթագրություն 24.1-ում ներկայացված փոփոխությունների, ստորև բերվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը հետևողականորեն կիրառվել է այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար և Խմբի ընկերությունների կողմից:

23.1. Համախմբման հիմունքներ

23.1.1. Բիզնեսի միավորումներ

Բիզնեսի միավորումները հաշվառվում են կիրառելով ձեռքբերման մեթոդը ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ, որը Խմբին հսկողության իրավունքի փոխանցման ամսաթիվն է (Ծանոթագրություն 23.1.3):

Խումբը չափում է գուդվիլը ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ որպես՝

- փոխանցված հատուցման իրական արժեք՝ գումարած
- ձեռքբերված կազմակերպությունում չհսկող բաժնեմասերի ճանաչված գումար՝ գումարած
- ձեռք բերվողի սեփական կապիտալում նախկին բաժնեմասի իրական արժեքը՝ բիզնեսի փուլային ձեռքբերման դեպքում՝ հանած
- ձեռքբերված որոշելի ակտիվների և ստանձնած պարտավորությունների զուտ ճանաչված գումարը (սովորաբար իրական արժեքը):

Բացասական տարբերության դեպքում զեղչով ձեռքբերումից օգուտը ճանաչվում է անմիջապես շահույթում կամ վնասում:

Փոխանցված հատուցումը չի ներառում այն գումարները, որոնք վերաբերում են նախկինում գոյություն ունեցած հարաբերությունների մարմանը: Այս գումարները որպես կանոն ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

Գործարքի հետ կապված ծախսերը, բացառությամբ պարտքային կամ բաժնային արժեթղթերի թողարկմանը վերաբերող ծախսերին, որոնք Խումբը կրում է բիզնեսի միավորումների հետ կապված, ծախսագրվում են կատարվելու ժամանակ:

23.1.2. Չհսկող բաժնեմասեր

Չվերահսկվող բաժնեմասերը չափվում են ձեռք բերվող կազմակերպության որոշելի զուտ ակտիվներում չվերահսկող բաժնեմասի համամասնությամբ ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ:

Դուստր կազմակերպությունում Խմբի բաժնեմասի փոփոխությունները, որոնք չեն հանգեցնում վերահսկողության կորստի, հաշվառվում են որպես բաժնային գործառնություններ:

23.1.3. Դուստր կազմակերպություններ

Դուստր կազմակերպությունները Խմբի կողմից հսկվող կազմակերպություններն են: Խումբը հսկողություն ունի կազմակերպության նկատմամբ, երբ այդ կազմակերպությունում իր ներգրավվածության արդյունքում այն ունի փոփոխական հատույցների իրավունք կամ ռիսկին ենթարկվածություն և կազմակերպության նկատմամբ իր

իշխանության միջոցով այդ հատույցների վրա ազդելու կարողություն: Դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունները ներառվում են համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում՝ հսկողությունը սկսելու պահից մինչև դրա դադարումը: Դուստր կազմակերպությունների կողմից կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում անհրաժեշտության դեպքում կատարվում են փոփոխություններ՝ Խմբի կողմից ընդունված քաղաքականության հետ համապատասխանությունն ապահովելու նպատակով: Դուստր կազմակերպության չհսկող բաժնեմասերին վերագրվող վնասը բաշխվում է չհսկող բաժնեմասերին, եթե նույնիսկ դրա արդյունքում չհսկող բաժնեմասի մնացորդը դառնում է բացասական:

23.1.4. Համախմբման ընթացքում բացառվող գործառնություններ

Ներխմբային հաշվարկների մնացորդներն ու գործառնությունները, ինչպես նաև ներխմբային գործարքներից առաջացող ցանկացած չիրացված օգուտները և կորուստները բացառվում են:

23.2. Հասույթ

Խումբը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 15-ը 2018թ. հունվարի 1-ից: Գնորդների հետ պայմանագրերին վերաբերող Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 3.4-ում:

23.3. Ֆինանսական եկամուտ և ծախսեր

Խմբի ֆինանսական եկամուտը և ֆինանսական ծախսերը ներառում են.

- տոկոսային եկամուտը,
- տոկոսային ծախսերը,
- փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների գծով:

Տոկոսային եկամուտը կամ ծախսը ճանաչվում է կիրառելով արդյունքային տոկոսադրույքի մեթոդը: Շահաբաժինների տեսքով եկամուտը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում այն ամսաթվին, երբ հաստատվում է Խմբի՝ շահաբաժինը ստանալու իրավունքը:

«Արդյունքային տոկոսադրույքը» այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված դրամական ապագա վճարումները կամ ստացվելիք գումարները զեղչում է ճշգրիտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը, կամ
- ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքը:

Տոկոսային եկամտի կամ ծախսի հաշվարկի ժամանակ արդյունքային տոկոսադրույքը կիրառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի (եթե ակտիվն արժեզրկված չէ) կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Սկզբնական ճանաչումից հետո արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների համար տոկոսային եկամուտը հաշվարկվում է կիրառելով արդյունքային տոկոսադրույքը ֆինանսական ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Եթե ակտիվը դադարում է արժեզրկված լինելուց, հաշվարկը կրկին իրականացվում է համախառն հիմունքով:

23.4. Արտարժույթով գործարքներ և արտարժույթի փոխարժեքային տարբերությունների ճանաչման մոտեցումը

Ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելիս Խմբի համար գործառնական արժույթից տարբեր այլ արժույթով իրականացված գործարքները գրանցվում են գործարքի օրվա դրությամբ ՀՀ ԿԲ կողմից հրապարակված փոխարժեքով: Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են՝ կիրառելով հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ՀՀ ԿԲ կողմից հրապարակված փոխարժեքը: Ոչ դրամային հոդվածները, որոնց սկզբնական արժեքը հաշվառվում է արտարժույթով, չեն վերահաշվարկվում:

Փոխարժեքային տարբերությունները, որոնք առաջանում են դրամային հոդվածների մարման արդյունքում, կամ երբ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են մի փոխարժեքով, որը տարբերվում է տվյալ հաշվետու ժամանակաշրջանում դրանց սկզբնապես ճանաչման կամ նախորդ ֆինանսական հաշվետվություններում վերահաշվարկման փոխարժեքից, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում այն ժամանակաշրջանում, որում դրանք առաջացել են:

23.5. Շահութահարկ

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Ընթացիկ և հետաձգված հարկերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է բիզնեսի միավորներին կամ ուղղակիորեն սեփական կապիտալում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված տարրերին:

23.5.1. Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկը տարվա հարկվող շահույթի կամ վնասի գծով վճարման կամ ստացման ենթակա հարկի գումարն է, որը հաշվարկվում է կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և ներառում է նախորդ տարիների վճարման ենթակա հարկերի գծով կատարած ճշգրտումները:

23.5.2. Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվությունների նպատակների համար օգտագործվող ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկը չի ճանաչվում՝

- այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք առաջանում են ակտիվների և պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման հետ կապված այն գործարքում, որը չի հանդիսանում բիզնեսի միավորում և որը ազդեցություն չունի հաշվապահական կամ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա,
- այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք վերաբերում են դուստր կազմակերպություններում կատարվող ներդրումներին, այնքանով որքանով Խումբը կարող է վերահսկել ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձման ժամկետները, և հավանական է, որ դրանք չեն հակադարձվի մոտ ապագայում,
- այն հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք առաջանում են գուդվիլի սկզբնական ճանաչման պահին:

Հետաձգված հարկային ակտիվներ ճանաչվում են չօգտագործված հարկային վնասի, չօգտագործված հարկային արտոնությունների և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով այնքանով, որքանով հավանական է, որ առկա կլինի ապագա հարկվող շահույթ, որի հաշվին դրանք կարող են օգտագործվել: Ապագա հարկվող շահույթի գումարը որոշվում է հակադարձման ենթակա համապատասխան հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների գումարի հիման վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այնքանով, որքանով հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային հատուցումը կիրացվի: Այս նվազեցումները հակադարձվում են, եթե մեծանում է ապագա հարկվող շահույթի առկայության հավանականությունը:

Հետաձգված հարկի գումարը չափվում է կիրառելով հարկի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքների դրույթները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկի չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կարող են առաջանալ, եթե Խումբը կիրառի այն մոտեցումը, որով ակնկալում է վերականգնել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

23.6. Պաշարներ

Պաշարները չափվում են ինքնարժեքից և իրացման զուտ արժեքից նվազագույնով: Պաշարների ինքնարժեքը հաշվարկվում է «առաջինը մուտք՝ առաջինը ելք» սկզբունքով և ներառում է պաշարների ձեռք բերման ծախսումները և դրանք ներկա գտնվելու վայր և վիճակի բերելու հետ կապված այլ ծախսումներ:

Իրացման զուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի գնահատված գինն է՝ հանած համալրման և վաճառքը կազմակերպելու համար գնահատված ծախսումները:

23.7. Հիմնական միջոցներ

23.7.1. Ճանաչում և չափում

Հիմնական միջոցների միավորները չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

Սկզբնական արժեքը ներառում է ակտիվի ձեռքբերմանն ուղղակի վերագրելի ծախսումները: Ձեռք բերված համակարգչային ծրագիրը, որը հանդիսանում է համապատասխան սարքավորման ֆունկցիոնալության անբաժանելի մասը, կապիտալացվում է որպես սարքավորման մաս:

Երբ հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետ ունեցող խոշոր բաղկացուցիչներից, այդ բաղկացուցիչները հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ (հիմնական բաղկացուցիչներ):

Վարձակալված հիմնական միջոցների վրա կատավաված կապիտալ բնույթի ծախսումներն հաշվառվում են հիմնական միջոցների կազմում:

Հիմնական միջոցի միավորի օտարման կամ դուրսգրման հետևանքով առաջացած օգուտը կամ վնասը որոշվում է որպես ակտիվի իրացումից զուտ մուտքերի (եթե առկա են) և հաշվեկշռային արժեքի տարբերություն: Հիմնական միջոցի միավորի ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ներառվում է շահույթում կամ վնասում զուտ հիմունքով՝ ներկայացվելով «Այլ եկամուտներ/այլ ծախսեր» հոդվածում, երբ միավորն ապաճանաչվում է:

23.7.2. Հետագա ծախսումներ

Հիմնական միջոցի առանձին հաշվառվող միավորի բաղկացուցիչի փոխարինման ծախսումները, որոնք հաշվառվում են որպես առանձին ակտիվ, ճանաչվում է հաշվեկշռային արժեքում, երբ այդ ծախսումները կատարվում են, և եթե բավարարվում են ճանաչման չափանիշները, այսինքն՝ երբ հավանական է, որ Խումբ կհոսեն այդ ծախսումների հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները: Այդ փոխարինված մասերի հաշվեկշռային արժեքն ապաճանաչվում է: Բոլոր այլ ծախսումները, ներառյալ պահպանման, ընթացիկ վերանորոգման և ամենօրյա սպասարկման ծախսումները, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում կատարվելու ժամանակաշրջանում:

23.7.3. Մաշվածություն

Հիմնական միջոցների միավորների մաշվածության հաշվարկը սկսվում է դրանց տեղադրման և շահագործման համար պատրաստ լինելու պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններիս կառուցումն ավարտելու և շահագործման համար պատրաստ լինելու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի հիման վրա՝ հանած դրա գնահատված մնացորդային արժեքը:

Մաշվածությունը որպես կանոն ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների յուրաքանչյուր մասի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճիշտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը:

Ստորև ներկայացված են հիմնական միջոցների խոշոր բաղկացուցիչների օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար:

	Ընթացիկ ժամանակաշրջան	**Համադրելի ժամանակաշրջան**
Վճարումների պրոցեսինգի սարքավորումներ	8 տարի	8 տարի
Համակարգիչներ և գրասենյակային սարքավորումներ	1-5 տարի	1-5 տարի
Տնտեսական միջոցներ	5 տարի	5 տարի
Փոխադրամիջոցներ	5-10 տարի	5-10 տարի
Վարձակալված հիմնական միջոցների բարելավումներ	5-20 տարի	5-20 տարի

Մաշվածության հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

23.8.Ոչ նյութական ակտիվներ

23.8.1. Գուդվիլ

Գուդվիլը, որն առաջանում է դուստր կազմակերպությունների ձեռքբերման արդյունքում, չափվում է սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

23.8.2. Այլ ոչ նյութական ակտիվներ

Այլ ոչ նյութական ակտիվները, որոնք ունեն օգտակար ծառայության սահմանափակ ժամկետ, չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և կուտակված արժեզրկումից կորուստները: Անորոշ օգտակար ծառայությամբ ոչ նյութական ակտիվները չեն ամորտիզացվում, դրանք չափվում են ինքնարժեքով՝ հանած կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

23.8.3. Ամորտիզացիա

Ամորտիզացիան հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի գծով՝ հանած դրա գնահատված մնացորդային արժեքը:

Ամորտիզացիան որպես կանոն ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը ոչ նյութական ակտիվի, բացառությամբ գուդվիլի, օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճիշտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը:

Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համադրելի ժամանակաշրջանների համար հետևյալն են.

- համակարգչային ծրագրեր 10 տարի,
- լիցենզիաներ 10 տարի:

Ամորտիզացիայի հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

23.9. Ֆինանսական գործիքներ

23.9.1. Ճանաչում և սկզբնական չափում

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի սկզբնական ճանաչումը տեղի է ունենում դրանց առաջացման օրը: Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների սկզբնական ճանաչումը տեղի է ունենում, երբ Խումբը դառնում է գործիքի պայմանագրային դրույթների կողմ:

Սկզբնական ճանաչման պահին «իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը չափվում է իր իրական արժեքով, իսկ մնացած բոլոր ֆինանսական ակտիվները կամ ֆինանսական պարտավորությունները՝ իրական արժեքով՝ գումարած տվյալ ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը ուղղակիորեն վերագրելի գործարքի հետ կապված ծախսումները:

23.9.2. Դասակարգում և հետագա չափում

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես «ամորտիզացված արժեքով չափվող», «իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող»՝ պարտքային ներդրումների համար, «իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող»՝ բաժնային ներդրումների համար, կամ «իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող»:

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Խումբը փոխում է ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելը, որի դեպքում բոլոր այն ֆինանսական ակտիվները, որոնց վրա ազդում է այդ փոփոխությունը, վերադասակարգվում են բիզնես մոդելի փոփոխությանը հաջորդող առաջին հաշվետու ժամանակաշրջանի առաջին օրը:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախատեսված չէ որպես իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է պահել ակտիվը պայմանագրային դրամական հոսքեր հավաքագրելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացում են դրամական հոսքեր, որոնք հանդիսանում են միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների (ՄՄԳՏ) վճարումներ:

Առևտրական նպատակներով չպահվող բաժնային գործիքում ներդրման սկզբնական ճանաչման ժամանակ Խումբը կարող է անշրջելիորեն որոշել ներկայացնել ներդրման իրական արժեքի հետագա փոփոխություններն այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում: Այս ընտրությունը կատարվում է առանձին՝ յուրաքանչյուր ներդրման համար:

Բոլոր ֆինանսական ակտիվները, որոնք դասակարգված չեն որպես «ամորտիզացված արժեքով չափվող» կամ «իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող», ինչպես ներկայացված է վերը, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով: Այս ակտիվները ներառում են բոլոր ածանցյալ ֆինանսական ակտիվները: Սկզբնական ճանաչման պահին Խումբը կարող է անշրջելիորեն նախորոշել ֆինանսական ակտիվը, որն այլապես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափման պահանջները, որպես իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա թույլ կտա վերացնել կամ էականորեն նվազեցնել հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանա:

Ֆինանսական ակտիվներ. բիզնես մոդելի գնահատում.

Խումբը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի շրջանակներում պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեության կառավարման և ղեկավարությանը տեղեկատվության տրամադրման եղանակը: Գնահատման ժամանակ դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարությունն ուղղված է պամանագրով նախատեսված տոկոսային եկամտի ստացմանը, տոկոսադրույքների որոշակի կառուցվածքի պահպանմանը, ֆինանսական ակտիվների մարման ժամկետների համապատասխանեցմանը համապատասխան պարտավորությունների մարման ժամկետներին կամ դրամական ակնկալվող արտահոսքին, կամ դրամական հոսքերի իրացմանն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- ինչպես է գնահատվում պորտֆելի եկամտաբերությունը և ինչպես է այդ տեղեկատվությունը հաղորդվում Խմբի ղեկավարությանը:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելի շրջանակներում պահվող ֆինանսական ակտիվների) արդյունավետության վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:

Ֆինանսական ակտիվների փոխանցումը երրորդ կողմերին այնպիսի գործարքներում, որոնք չեն բավարարում ապաճանաչման պայմանները, չի դիտարկվում է որպես վաճառք այս նպատակի համար, և Խումբը շարունակում է ճանաչել ակտիվները:

Ֆինանսական ակտիվները, որոնք պահվում են առևտրական նպատակների համար կամ կառավարվում են և որոնց ստեղծած արդյունքը գնահատվում է իրական արժեքի հիմունքով, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Ֆինանսական ակտիվներ. գնահատում, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են ՄՄԳՏ վճարումներ

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» սահմանվում է որպես փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ կապված այլ հիմնական ռիսկերի և ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի), ինչպես նաև շահույթի մարժայի հատուցում:

Գնահատելիս, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը հանդիսանում են ՄՄԳՏ վճարումներ, Խումբը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այստեղ ներառվում է այն գնահատումը, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական ժամկետը կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չի բավարարի այդ պայմանը: Այս գնահատումն իրականացնելիս Խումբը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական միջոցների գումարը կամ ժամկետները,
- վաղաժամկետ մարման և գործողության ժամկետի երկարաձգման պայմանները:

Վաղաժամկետ մարման պայմանը համապատասխանում է ՄՄԳՏ վճարում հանդիսանալու չափանիշին, եթե վաղաժամկետ մարման գումարը, ըստ էության, իրենից ներկայացնում է ՄՄԳՏ չվճարված գումարները, որոնք կարող են ներառել լրացուցիչ ողջամիտ հատուցում պայմանագրի վաղաժամկետ դադարեցման համար: Բացի այդ, պայմանագրի անվանական արժեքի զեղչով կամ հավելավճարով ձեռքբերված ֆինանսական ակտիվի համար վաղաժամկետ մարում թույլատրող կամ պահանջող պայմանն այն գումարի չափով, որն, ըստ էության, իրենից ներկայացնում է պայմանագրի անվանական արժեքը գումարած հաշվեգրված (սակայն չվճարված) պայմանագրային տոկոսները (կարող են ներառել լրացուցիչ ողջամիտ հատուցում պայմանագրի վաղաժամկետ դադարեցման համար), դիտարկվում է որպես նշված չափանիշին համապատասխանող, եթե վաղաժամկետ մարման պայմանի իրական արժեքն էական չէ սկզբնական ճամանաչման պահին:

Ֆինանսական ակտիվներ. հետագա չափում, օգուտ և կորուստ.
Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ

Այս ակտիվները հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունքային տոկոսադրույքի մեթոդը: Ամորտիզացված արժեքը նվազեցվում է արժեզրկումից կորստի չափով: Տոկոսային եկամուտը, փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և կորուստը և արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական պարտավորություններ – Դասակարգում, հետագա չափում, օգուտ և կորուստ

Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ «իրական

արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող»: Ֆինանսական պարտավորությունը դասակարգում է որպես «իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող», եթե այն դասվում է առևտրական նպատակներով պահվող գործիքների դասին, հանդիսանում է ածանցյալ գործիք կամ նախատեսված է որպես այդպիսին սկզբնական ճանաչման պահին: «Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական պարտավորությունները չափվում են իրական արժեքով, իսկ դրանց գծով զուտ օգուտը և կոուստը, ներառյալ՝ տոկոսային ծախսը, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Այլ ֆինանսական պարտավորությունները հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունքային տոկոսադրույքի մեթոդը: Տոկոսային ծախսը և փոխարժեքային տարբերություններից առաջացող օգուտը և կորուստը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտ կամ կորուստ նույնպես ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

23.9.3. Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների վերափոխում

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոխվում են, Խումբը գնահատում է, թե արդյոք փոփոխված ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են («նշանակալի փոփոխություն»), ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ՝ իրական արժեքով:

Խումբն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, թե արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են վերափոխված կամ փոխարինող ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերից: Խումբը գնահատում է փոփոխության նշանակալի լինելը քանակական և որակական գործոնների հիման վրա հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Խումբը կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման ուղեցույցին նմանատիպ ուղեցույց:

Խումբը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է ելնելով հետևյալ որակական գործոններից.

- ֆինանսական ակտիվի արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ ապահովվածության այլ միջոցների փոփոխություն:

Եթե ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող վերափոփոխված ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր չեն, փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը: Այս դեպքում, Խումբը վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը և համախառն հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտումից առաջացող գումարը ճանաչում է որպես վերափոխումից օգուտ կամ կորուստ՝ շահույթում կամ վնասում: Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը վերահաշվարկվում է որպես ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունքային տոկոսադրույքով զեղչված, վերանայված կամ վերափոխված պայմանագրային դրամական հոսքերի ներկա արժեք: Ցանկացած կրած ծախսերը կամ վճարված վճարները ճշգրտում են վերափոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում են վերափոփոխված ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պայմաններով պարտավորության գծով դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Այս դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության և փոփոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Եթե փոփոխությունը (կամ փոխարինումը) չի հանգեցնում ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչմանը, Խումբը կիրառում է այն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը, համաձայն որի ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ճշգրտվում է, երբ փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչման, այսինքն, Խումբը ճանաչում է վերափոխման (կամ փոխարինման) արդյունքում առաջացող ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքի ճշգրտումը շահույթում կամ վնասում վերափոխման (կամ փոխարինման) ամսաթվի դրությամբ:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորությունների գծով դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեն համարվում փոփոխություն, եթե հանդիսանում են գործող պայմանագրային պայմանների արդյունք:

Խումբն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը: Խումբը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական պարտավորության արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ ապահովվածության այլ միջոցների փոփոխություն,
- փոխարկման պայմանի ավելացում,
- ֆինանսական պարտավորության ստորադասության փոփոխություն:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբեր են, եթե նոր պայմանների համաձայն դրամական միջոցների հոսքերի զեղչված ներկա արժեքը, ներառյալ՝ վճարված վճարները (առանց ստացված վճարների)՝ զեղչված սկզբնական արդյունքային տոկոսադրույքով, առնվազն 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության գծով մնացած դրամական հոսքերի զեղչված ներկա արժեքից: Եթե պարտքային գործիքների փոխարինումը կամ վերջիններիս պայմանների փոփոխությունը հաշվառվում է որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսերը կամ վճարված վճարները ճանաչվում են որպես մարումից օգուտի կամ կորստի մաս: Եթե փոխարինումը կամ պայմանների փոփոխությունը չի հաշվառվում որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսերը կամ վճարված վճարները ճշգրտում են պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում են փոփոխված պարտավորության գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում:

23.9.4. Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ

Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվը, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է ֆինանսական ակտիվից դրամական հոսքերի ստացման պայմանագրային իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կամ որում, Խումբը ոչ փոխանցում է, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները և չի պահպանում վերահսկողությունը ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ:

Խումբն իրականացնում է գործարքներ, որոնց շրջանակներում փոխանցում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված ակտիվները, սակայն պահպանում է փոխանցված ակտիվների սեփականության հետ կապված կամ բոլոր, կամ, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները: Նման դեպքերում փոխանցված ակտիվները չեն ապաճանաչվում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Խումբն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ պայմանագրում նշված պարտականությունը կատարվում է կամ չեղյալ է համարվում կամ ուժը կորցնում է: Խումբը նաև ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոփոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորությունից առաջացող դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, որի դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ իրական արժեքով:

Ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչման ժամանակ մարված հաշվեկշռային արժեքի և վճարված հատուցման (ներառյալ՝ փոխանցված ոչ դրամային ակտիվները կամ ստանձնած պարտավորությունները) միջև տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

23.9.5. Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները հաշվանցվում են և ներկայացվում են զուտ գումարով ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում միայն այն դեպքում, երբ Խումբն ունի գումարները հաշվանցելու ներկայումս իրագործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, ինչպես նաև հաշվարկը զուտ հիմունքով իրականացնելու կամ միաժամանակ ակտիվն իրացնելու և պարտավորությունը մարելու մտադրություն:

23.10. Սեփական կապիտալ և շահաբաժիններ

Հասարակ բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Հասարակ բաժնետոմսերի թողարկմանն ուղղակիորեն վերագրելի լրացուցիչ ծախսումները ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի նվազեցում՝ առանց հարկերի:

Շահաբաժիններ հայտարարելու և վճարելու Խմբի կարողությունը կարգավորվում է ՀՀ օրենսդրությամբ:

Հասարակ բաժնետոմսեի գծով շահաբաժինները արտացոլվում են որպես չբաշխված շահույթի բաշխում այն ժամանակաշրջանում, երբ հայտարարվում են:

23.11. Արժեզրկում

23.11.1. Ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ

Խումբը ճանաչում է ակնկալվող պարտքային կորուստների (ԱՊԿ) պահուստ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների համար:

Խումբը չափում է կորստի գծով պահուստը ֆինանսական գործիքի ամբողջ ժամկետի ընթացքում ԱՊԿ-ին հավասար գումարի չափով, բացառությամբ հետևյալ գործիքների, որոնց համար կորստի պահուստը չափվում է 12 ամսվա ընթացքում ԱՊԿ-ին հավասար գումարի չափով.

- պարտքային արժեթղթեր, եթե որոշվել է, որ դրանք ունեն ցածր պարտքային ռիսկ հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և
- այլ պարտքային արժեթղթեր և բանկային հաշիվների մնացորդներ, որոնց գծով պարտքային ռիսկը (օրինակ, ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի ընթացքում պարտազանցման ռիսկ) էականորեն չի աճել սկզբնական ճանաչման պահից:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի և պայմանագրի գծով ակտիվների կորստի պահուստը միշտ չափվում է ֆինանսական գործիքի ամբողջ ժամկետի ընթացքում ԱՊԿ-ին հավասար գումարի չափով:

Երբ Խումբը որոշում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի էական աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր և երբ գնահատում է ԱՊԿ-ն, այն դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորված տեղեկատվությունը, որը տեղին է և հասանելի առանց անհարկի ծախսերի կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է թե՛ քանակական և թե՛ որակական տվյալները, ինչպես նաև Խմբի նախկին փորձի և պարտքի հիմնավորված գնահատման վրա հիմնված վերլուծությունը և ներառում է ապագայամետ տեղեկատվությունը:

Խումբը ենթադրում է, որ տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի գծով պարտքային ռիսկի էական աճ, եթե այն ավելի քան 30 օր ժամկետանց է:

Խումբը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով առկա է պարտազանցում, եթե՝

- հավանական չէ, որ փոխառուն ամբողջությամբ կկատարի պարտքի հետ կապված իր պարտականությունները, եթե Խումբը չձեռնարկի այնպիսի գործողություններ, ինչպիսին գրավի իրացումն է (վերջինիս առկայության դեպքում), կամ
- ֆինանսական ակտիվն ավելի քան 90 օր ժամկետանց է:

Ֆինանսական գործիքի ամբողջ ժամկետի ընթացքում ԱՊԿ-ն իրենից ներկայացնում է այն ԱՊԿ-ն, որն առաջանում է պարտավորությունների չկատարման բոլոր հնարավոր դեպքերի արդյունքում ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ամբողջ ժամկետի ընթացքում:

12 ամսվա ընթացքում ԱՊԿ-ն իրենից ներկայացնում է ԱՊԿ-ի այն մասը, որն առաջանում է պարտավորությունների չկատարման այն դեպքերի արդյունքում, որոնք հնարավոր են հաշվետու ամսաթվից հետո 12 ամսվա ընթացքում (կամ ավելի կարճ ժամկետի ընթացքում, եթե գործիքի ակնկալվող ամբողջ ժամկետը պակաս է 12 ամսից):

ԱՊԿ-ի գնահատման ժամանակ դիտարկվող առավելագույն ժամկետն իրենից ներկայացնում է առավելագույն պայմանագրային ժամկետը, որի ընթացքում Խումբը ենթարկվում է պարտքային ռիսկի:

ԱՊԿ-ի չափում

ԱՊԿ-ն իրենից ներկայացում է պարտքային վնասի հավանականությունից ելնելով կշռված պարտքային վնասի գնահատականը: Պարտքային վնասը չափվում է որպես որպես բոլոր դրամական պակասուրդների (այսինքն՝ որպես պայմանագրի համաձայն ստանաալիք դրամական հոսքերի և այն դրամական հոսքերի միջև տարբերություն, որոնք Խումբը ակնկալում է ստանալ) ներկա արժեք: ԱՊԿ-ն զեղչվում է ֆինանսական ակտիվի արդյունքային տոկոսադրույքով:

Արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Խումբը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները և իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող պարտքային արժեթղթերն արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվը համարվում է արժեզրկված, եթե տեղի են ունցել մեկ կամ ավելի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն ֆինանսական ակտիվի գծով գնահատված

ապագա դրամական հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի արժեզրկված լինելու վկայությունը ներառում է հետևյալ դիտելի տվյալները.

- փոխառուի կամ թողարկողի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, այդ թվում՝ պարտականությունների չկատարումը կամ վճարման ավելի քան 90 օր ուշացումը,
- Խմբի կողմից փոխառության կամ փոխատվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որը Խումբն այլ պայմաններում չէր դիտարկի,
- փոխառուի հավանական սնանկացումը կամ այլ ֆինանսական վերակազմավորումը կամ արժեթղթիհամար գործող շուկայի վերացումը ֆինանսական դժվարությունների պատճառով:

ԱՊԿ-ի ներկայացումը ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների կորստի պահուստը նվազեցվում է այդ ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից:

Դուրսգրում

Ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը դուրս է գրվում, եթե Խումբը չունի ողջամիտ հիմքեր ակնկալելու ֆինանսական ակտիվի ամբողջական կամ մասնակի փոխհատուցումը: Խումբը չի ակնկալում դուրսգրված գումարների էական փոխհատուցում: Այնուամենայնիվ, դուրսգրված ֆինանսական ակտիվները կարող են դեռևս հանդիսանալ կատարողական գործողությունների առարկա՝ հասանելիք գումարների փոխհատուցման հետ կապված Խմբի ընթացակարգերի հետ համապատասխանությունն ապահովելու համար:

23.11.2. Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Խմբի ոչ ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը, բացառությամբ պաշարների և հետաձգված հարկային ակտիվների, վերանայվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ որոշելու արդյոք առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված համարվել: Եթե որևէ այդպիսի հայտանիշ առկա է, ապա գնահատվում է ակտիվի փոխհատուցվող գումարը: Օգտակար ծառայության անորոշ ժամկետ ունեցող կամ շահագործման համար դեռ ոչ պիտանի ոչ նյութական ակտիվների և գուդվիլի համար փոխհատուցվող գումարը գնահատվում է յուրաքանչյուր տարի նույն ժամանակ:

Արժեզրկման ստուգման նպատակով ակտիվները, որոնց արժեզրկումը հնարավոր չէ գնահատել անհատական հիմունքով, խմբավորվում են ակտիվների փոքրագույն խմբերի, որոնք շարունակական օգտագործման արդյունքում առաջացնում են այլ ակտիվներից կամ դրամաստեղծ միավորից (ԴՍՄ) մեծապես անկախ դրամական ներհոսքեր: Կախված գործառնական սեգմենտի վերին սահմանաչափի թեստից՝ գուդվիլի արժեզրկման ստուգման նպատակով՝ ԴՍՄ-երը, որոնց բաշխվել է գուդվիլը, միավորվում են այնպես, որպեսզի արժեզրկման ստուգման մակարդակն արտացոլի այն նվազագույն մակարդակը, որում ներքին կառավարման նպատակներով գուդվիլը ենթարկվում է մոնիտորինգի: Բիզնեսի միավորման արդյունքում ձեռքբերված գուդվիլը բաշխվում է ԴՍՄ-երի այն խմբերին, որոնք ակնկալվում է, որ օգուտներ կստանան բիզնեսի միավորման սիներգիաներից:

Խմբի կորպորատիվ ակտիվները չեն առաջացնում առանձին դրամական հոսքեր և օգտագործվում են մեկից ավելի ԴՍՄ-ի կողմից: Կորպորատիվ ակտիվները բաշխվում են ԴՍՄ-երի ողջամիտ և հետեւողական հիմունքով և ստուգվում են արժեզրկման տեսանկյունից այն ԴՍՄ-ի արժեզրկման ստուգման շրջանակներում, որի բաշխվում է կորպորատիվ ակտիվը:

Ակտիվի կամ ԴՍՄ-ի փոխհատուցվող գումարը որոշվում է որպես հետևյալ երկու մեծություններից առավելագույնը՝ օգտագործման արժեք և իրական արժեք՝ հանած վաճառքի ծախսերը: Օգտագործման արժեքը գնահատելիս գնահատված ապագա դրամական հոսքերը զեղչվում են մինչև վերջիններիս ներկա արժեքը՝ օգտագործելով նախքան հարկումը զեղչման այն դրույքը, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի տվյալ շուկայի ներկա գնահատականը և այդ ակտիվին կամ ԴՍՄ-ին բնորոշ ռիսկերը:

Արժեզրկումից կորուստ ճանաչվում է, երբ ակտիվի կամ նրա ԴՍՄ-ի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է նրա գնահատված փոխհատուցվող գումարը:

Արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: ԴՍՄ-երի գծով ճանաչված արժեզրկումից կորուստը բաշխվում է այնպես, որ նախ նվազեցվի ԴՍՄ-ին (կամ ԴՍՄ-երի խմբին) բաշխված գուդվիլի հաշվեկշռային արժեքը և, այնուհետև, այդ ԴՍՄ-ի (ԴՍՄ-երի խմբի) կազմի մեջ մտնող ակտիվների հաշվեկշռային արժեքները՝ համամասնորեն:

Գուդվիլի գծով արժեզրկումից կորուստը չի հակադարձվում: Այլ ակտիվների հետ կապված նախորդ ժամանակաշրջաններում ճանաչված արժեզրկումից կորուստը գնահատվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, պարզելու համար, թե արդյոք գոյություն ունի որևէ հայտանիշ ըստ որի արժեզրկումից կորուստը նվազել է կամ այլևս գոյություն չունի: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է այն դեպքում, եթե տեղի են ունեցել փոփոխություններ փոխհատուցվող գումարը որոշելիս օգտագործված գնահատականներում: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այնքանով, որքանով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չի գերազանցում այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլիներ (առանց համապատասխան մաշվածության կամ ամորտիզացիայի), եթե այդ ակտիվի գծով արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլիներ:

23.12. Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Խումբը՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, ունի ընթացիկ իրավական կամ կառուցողական պարտավորություն, որը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել, և հավանական է, որ այդ պարտավորությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք: Եթե ժամանակի մեջ դրամի արժեքի ազդեցությունն էական է, ապա պահուստի գումարն իրենից ներկայացնում է այն ծախսումների ներկա արժեքը, որոնք ակնկալվում է, որ կպահանջվեն այդ պարտականությունը մարելու համար: Ձեղչման դրույքն այն դրույքն է՝ առանց հաշվի առնելու հարկման ազդեցությունը, որն արտացոլում է ժամանակի մեջ դրամի արժեքի և այդ պարտավորությանը հատուկ ռիսկերի ընթացիկ շուկայական գնահատումները: Ձեղչման դրույքը չի արտացոլի այն ռիսկերը, որոնց գծով դրամական միջոցների ապագա հոսքերի գնահատումներն արդեն ճշգրտվել են:

Յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ պահուստները վերանայվում են և ճշգրտվում են՝ ընթացիկ լավագույն գնահատականն արտացոլելու համար: Եթե այլևս հավանական չէ, որ պարտավորությունը մարելու համար կպահանջվի տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսք, ապա պահուստը հակադարձվում է: Պահուստն օգտագործվում է միայն այն ծախսումների դիմաց, որոնց գծով այդ պահուստը սկզբնապես ճանաչվել էր: Ձեղչի հետպտույտը ճանաչվում է որպես ֆինանսական ծախս:

23.13. Վարձակալություն

Խումբը վարձակալում է մի շարք ակտիվներ:

23.13.1. Նախքան 2019 թվականը կիրառվող քաղաքականություն

Վարձակալված ակտիվները (բացառությամբ ֆինանսական վարձակալության դեպքերի) չէին ճանաչվում Խմբի ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում:

Գործառնական վարձակալության վճարումները գծային հիմունքով ճանաչվում են որպես ծախս վարձակալության ժամկետում, բացառությամբ, երբ մեկ այլ սիստեմատիկ հիմունք ավելի լավ է ներկայացնում վարձակալված ակտիվի տնտեսական օգուտների սպառման ժամանակային գրաֆիկը: Գործառնական վարձակալության ներքո առաջացող պայմանական վարձավճարները ճանաչվում են որպես ծախս այն ժամանակաշրջանում, երբ դրանք առաջանում են:

Այն դեպքում, երբ խրախուսող պայմաններ են ստացվում գործառնական վարձակալության պայմանագիր կնքելու համար, այդ խրախուսող վճարները ճանաչվում են որպես պարտավորություն: Խրախուսող պայմաններից ամբողջ օգուտը ճանաչվում է որպես վարձակալական ծախսի նվազեցում գծային հիմունքով, բացառությամբ, երբ մեկ այլ սիստեմատիկ հիմունք ավելի լավ է ներկայացնում վարձակալված ակտիվի տնտեսական օգուտների սպառման ժամանակային գրաֆիկը:

23.13.2. 2019 թվականի հունվարի 1-ից կիրառվող քաղաքականություն (տես Ծանոթագր. 24.1)

Վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ, Ընկերությունը, որպես վարձակալ, ճանաչում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվ և վարձակալության գծով պարտավորություն, բացառությամբ ստորև նշված դեպքերի.

ա) բոլոր կարճաժամկետ (12 ամիսը չգերազանցող ժամկետով) վարձակալությունների (ներառյալ այն վարձակալությունները, որոնց մնացորդային ժամկետը 2019 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ չի գերազանցում 12 ամիսը) և

բ) այն վարձակալությունների, որոնց դեպքում վարձակալության առարկա ակտիվը փոքրարժեք է (այսինքն՝ դրա արժեքը նոր վիճակում չի գերազանցում 2,5 միլիոն դրամը). սրանց գծով ճանաչել-չճանաչելու վերաբերյալ որոշումը կատարվում է վարձակալություն առ վարձակալություն հիմունքով:

Վերրը «ա» և «բ» ենթակետերում նշված վարձակալությունների գծով վարձակալական վճարները ճանաչվում են ծախս գծային հիմունքով՝ վարձակալության ժամկետի ընթացքում, ինչպես որ նախորդող ժամանակաշրջաններում ճանաչվում էին գործառնական վարձակալությունները:

Վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ, օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի սկզբնական արժեքի մեջ ներառվում են՝

ա) վարձակալության գծով պարտավորության սկզբնական չափման գումարը, ինչպես նկարագրված է ստորև,
բ) վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումներ,
գ) վարձակալի կողմից կրած սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումները:

Մեկնարկի ամսաթվին վարձակալության գծով պարտավորությունը չափվում է այդ ամսաթվին դեռևս չվճարված վարձավճարների ներկա արժեքով՝ զեղչված վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքի կիրառմամբ, եթե այդ դրույքը հեշտությամբ որոշելի է: Հակառակ դեպքում՝ կիրառվում է վարձակալի լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը: Վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ ներառվող վարձավճարները բաղկացած են վարձակալության ժամկետի ընթացքում հիմքում ընկած ակտիվի օգտագործման իրավունքի գծով հետևյալ վճարումներից, որոնք մեկնարկի ամսաթվին դեռևս վճարված չեն.

ա) հաստատուն վճարումներ (ներառյալ՝ ըստ էության հաստատուն վճարումներ)՝ հանած վարձակալության ցանկացած ստացվելիք խրախուսում,
բ) վարձակալության փոփոխուն վճարումներ, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից,
գ) գումարները, որոնք ակնկալվում է վճարել վարձակալի կողմից՝ մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո,
դ) գնման ընտրանքի իրագործման գին, եթե վարձակալը խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի այդ ընտրանքը, և
ե) վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքների վճարումներ, եթե վարձակալության ժամկետն արտացոլում է վարձակալի՝ վարձակալությունը դադարեցնելու ընտրանքի իրագործումը:

Ճանաչման և չափման նպատակով, մինչև 2019 թվականի հունվարի 1-ը կնքված վարձակալությունները դիտվում են որպես այդ ամսաթվին կնքված և մեկնարկող վարձակալություն՝ մնացորդային ժամկետով:

Սկզբնական ճանաչումից հետո օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը չափվում է սկզբնական արժեքով՝

ա) հանած՝ կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կուտակված կորուստները, և
բ) ճշգրտված՝ վարձակալության գծով պարտավորության ցանկացած վերաչափմամբ (մասնավորապես՝ վարձակալության ժամկետի կամ փոփոխուն վարձավճարների վերանայման դեպքում):

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է սեփական հիմնական միջոցների հաշվառմանը համանման կերպով: Ընդ որում, եթե ակնկալվում է, որ վարձակալության հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության իրավունքը վարձակալության ժամկետի ավարտին կամ ընթացքում կփոխանցվի Ընկերությանը, ապա օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկվում է վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից մինչև հիմքում ընկած ակտիվի օգտակար ծառայության ավարտը: Հակառակ դեպքում՝ մինչև օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի օգտակար ծառայության ավարտի ամսաթվից և վարձակալության ժամկետի ավարտի ամսաթվից ամենավաղը:

Մեկնարկի ամսաթվից հետո, վարձակալության գծով պարտավորությունը չափվում է՝

ա) ավելացնելով հաշվեկշռային արժեքը՝ արտացոլելու համար վարձակալության գծով պարտավորության նկատմամբ տոկոսը,
բ) նվազեցնելով հաշվեկշռային արժեքը՝ արտացոլելու համար վճարված վարձավճարները, և
գ) վերաչափելով հաշվեկշռային արժեքը՝ արտացոլելու համար վերանայումները կամ վարձակալության վերափոխումները:

Յուրաքանչյուր ժամանակաշրջանում վարձակալության գծով պարտավորության նկատմամբ հաշվարկված տոկոսը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: Վարձակալության գծով պարտավորության չափման մեջ չներառված վարձակալության փոփոխուն վճարումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում այն ժամանակաշրջանում, որի ընթացքում տեղի է ունենում այդ վճարումներին հանգեցնող դեպքը կամ պայմանը:

24. Նոր կամ փոփոխված ՖՀՄՍ-ներ

24.1. Նոր կամ փոփոխված ստանդարտների և մեկնաբանությունների կիրառում

Ստորև նկարագրված են երկու նոր ստանդարտներ, որոնք ուժի մեջ են մտել և Խմբի կողմից կիրառվել են 2019 թ. հունվարի 1-ից: Նույն ամսաթվից ուժի մեջ են մտել նաև այլ ստանդարտների փոփոխություններ, որոնք կամ կիրառելի չեն եղել, կամ ազդեցություն չեն ունեցել Խմբի վրա:

- *«Վարձակալություն» ՖՀՄՍ 16* (հրապարակվել է 2016թ. հունվարին) պարտադիր կիրառման ենթակա է դարձել և Խմբի կողմից սկսել է կիրառվել 2019թ. հունվարի 1-ից: Խումբը ՖՀՄՍ 16-ը սկզբնապես կիրառել է այն անցումային դրույթներին համապատասխան, ըստ որի ստանդարտի սկզբնական կիրառումից կուտակային ազդեցությունը ճանաչվում է սկզբնական կիրառման ամսաթվի՝ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ՝ առանց վերաներկայացնելու նախորդ ժամանակաշրջանի համադրելի տեղեկատվությունը: Ստանդարտը փոխարինում է հետևյալ ստանդարտներին ու մեկնաբանություններին.
    - *«Վարձակալություն» ՀՀՄՍ 17,*
    - *«Համաձայնություններում վարձակալության առկայության որոշում» ՖՀՄՍՄԿ 4,*
    - *«Գործառնական վարձակալություն. խրախուսող պայմաններ» ՄՄԿ 15,*
    - *«Վարձակալության իրավական ձև ներառող գործարքների բովանդակության գնահատումը» ՄՄԿ 27:*

  Ստանդարտը սահմանում է սկզբունքներ վարձակալությունների ճանաչման, չափման, բացահայտման և ներկայացման համար: Ի թիվս այլ նոր պահանջների, ստանդարտը պահանջում է, որ բոլոր վարձակալությունները (որոշակի փոքր բացառություններով) ճանաչվեն վարձակալի ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում: ՖՀՄՍ 16-ի կիրառման արդյունքում Խումբը կճանաչել է նոր ակտիվներ (օգտագործման իրավունքի ձևով) և պարտավորություններ տարածքների գործառնական վարձակալության իր պայմանագրերի գծով: Նախկինում գործառնական վարձակալության գծով ծախսի փոխարեն, որոշակի բացառություններով, Խումբն այլևս ճանաչի մաշվածության ծախս օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների գծով և տոկոսային ծախս՝ վարձակալության պարտավորությունների գծով:
  Նախկինում գործառնական վարձակալության գծով ծախսը Խումբը ճանաչում էր գծային մեթոդով վարձակալության ժամկետի ընթացքում և ճանաչում էր ակտիվներ և պարտավորություններ միայն այնքանով, որքանով գոյություն ուներ ժամանակային տարբերություն փաստացի վարձավճարների և ճանաչված ծախսերի միջև:

  Ստանդարտին անցնելիս Խումբը օգտվել վարձակալության սահմանմանը վերաբերող գործնական բնույթի պարզեցումից, ինչը նշանակում է, որ ՖՀՄՍ 16-ը կիրառվում է նախքան 2019թ. հունվարի 1-ը կնքված և ՀՀՄՍ 17-ի ու ՖՀՄՍՄԿ 4-ի համաձայն որպես վարձակալություն նույնականացված բոլոր պայմանագրերի նկատմամբ: Բացի այդ, ՖՀՄՍ 16-ը կիրառման նպատակով 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ գործող վարձակալության պայմանագրերը դիտվում են որպես այդ ամսաթվին կնքված պայմանագրեր, ինչի արդյունքում չբաշխված շահույթի վրա որևէ ազդեցություն չի առաջանում: Համապատասխանաբար, 2018թ. համար ներկայացված տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվել, այսինքն՝ այն ներկայացվել է այնպես, ինչպես ներկայացված է եղել նախկինում՝ ՀՀՄՍ 17-ի և համապատասխան մեկնաբանությունների համաձայն:

  ՖՀՄՍ 16-ի կիրառման ազդեցությունը հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության վրա նկարագրված է Ծանոթ. 23.13, թվային ցուցանիշների վրա՝ Ծանոթ. 22-ում:

- *«ՖՀՄՍ-ների փարեկան բարելավումներ. 2015-2018թթ. ցիկլ»* (հրապարակվել է 2018թ. դեկտեմբերին) պարտադիր կիրառման ենթակա է 2019թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Փոփոխություններ են կատարվել հետևյալ ստանդարտներում.
    - *«Բիզնեսի միավորումներ» ՖՀՄՍ 3,*
    - *«Համատեղ պայմանավորվածություններ» ՖՀՄՍ 11,*
    - *«Շահութահարկեր» ՀՀՄՍ 12,*
    - *«Փոխառության ծախսումներ» ՀՀՄՍ 23:*

  Այս փոփոխությունները ազդեցություն չունեն Խմբի ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

24.2. Հրապարակված, բայց դեռ ուժի մեջ չմտած ստանդարտներ

Հրապարակված, սակայն սույն ֆինանսական հաշվետվություններով ծածկվող հաշվետու ժամանակաշրջանի համար դեռևս ուժի մեջ չմտած ստանդարտները բերված են ստորև: Այս ցանկն այն հրապարակված ստանդարտների և մեկնաբանությունների ցանկն է, որոնք Խմբի կանխատեսումներով կօգտագործվեն իր կողմից հետագայում: Խումբը մտադիր է ընդունել դրանք այն ժամանակ, երբ այդ ստանդարտներն ուժի մեջ կմտնեն:

- *«Ապահովագրական պայմանագրեր» ՖՀՄՍ 17* (հրապարակվել է 2018թ. մայիսին) պարտադիր կիրառման ենթակա է 2021թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, իսկ վաղաժամ կիրառումը թույլատրելի է՝ պայմանով, որ միաժամանակ կիրառվում են *«Ֆինանսական գործիքներ» ՖՀՄՍ 9-ը* և *«Գնորդների հետ պայմանագրերից հասույթ» ՖՀՄՍ 15-ը*: Ստանդարտը սահմանում է ճանաչման, չափման,

բացահայտման և ներկայացման սկզբունքներ իր գործողության ոլորտում գտնվող ապահովագրական պայմանագրերի համար: Ստանդարտը փոխարինում է *«Ապահովագրական պայմանագրեր» ՖՀՄՍ 4*-ին:

Խումբը չի ակնկալում, որ այս փոփոխությունն ազդեցություն կունենա իր ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- *«Պարտավորությունների ընթացիկ կամ ոչ ընթացիկ դասակարգումը. փոփոխություններ «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում» ՀՀՄՍ 1-ում.»* (հրապարակվել է 2020թ. հունվարի 20-ին) պարտադիր կիրառման ենթակա է 2022թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Սրանով հստակեցվել են անորոշ մարման (կատարման) ժամկետ ունեցող պարտավորությունների ընթացիկ կամ ոչ ընթացիկ դասակարգման հետ կապված հարցեր: Չի ակնկալվում, որ ազդեցություն կունենա Խմբի ֆինանսական հաշվետվությունների վրա, քանզի հստակեցված մոտեցումը համընկնում է Խումբում կիրառվողի հետ:

25. Պայմանական դեպքեր

25.1. Ապահովագրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրական համակարգը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են մյուս երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանի Հանրապետությունում: Խումբն ապահովագրել է վճարային տերմինալները և վճարային տերմինալներում գտնվող կանխիկը: Այնուամենայնիվ, Խումբն ամբողջովին չի ապահովագրել իր մյուս հիմնական միջոցները և սարքավորումները, այն ապահովագրված չէ նաև գործունեության ընդհատումից և երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորություններից, որոնք կարող են առաջանալ գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելուց՝ Խմբի տարածքում տեղի ունեցած պատահարների կամ վերջինիս գործունեության հետևանքով: Քանի դեռ Խումբը համապատասխան ձևով ապահովագրված չէ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի անբարենպաստ ազդեցություն ունենալ Խմբի գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

25.2. Դատական վարույթներ

Բնականոն գործունեության ընթացքում Խումբը կարող է հանդես գալ որպես դատական վարույթների և հայցերի կողմ: Ղեկավարությունը գտնում է, որ նման վարույթների կամ հայցերի արդյունքում առաջացող պարտավորությունները, եթե այդպիսիք լինեն, զգալի բացասական ազդեցություն չեն ունենա ֆինանսական վիճակի կամ ապագա գործունեության արդյունքների վրա:

25.3. Հարկային անորոշություններ

Հայաստանի Հանրապետության հարկային համակարգը համեմատաբար նոր է և բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատավճիռների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք հաճախ հստակ չեն, հակասական են և տարբեր կերպ են մեկնաբանվում: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են կիրառել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն սահմանել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանի Հանրապետությունում կարող են այլ երկրների համեմատությամբ ավելի էական հարկային ռիսկ առաջացնել: Ղեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխանորեն է գնահատել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի Հանրապետության գործող հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատավճիռների իր մեկնաբանությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են լինել էական այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

Գլխավոր տնօրեն

Արամ Ազատյան

29 հունիսի 2020 թ.

Գլխավոր հաշվապահ

Արթուր Թորոսյան